

Лад жыцца
 Аграрадок "Аўсянка" ўваходзіць у лік 20 працэнтаў адноўленых і рэканструяваных аграрадокаў. Тут усё прыгожа...
Стар. 6

Кошт у Беларусі 1 000 рублёў.

24 лістапада, 2005
 Газета з Беларусі

BELARUS 21.BY
 Беларусь on-line у Інтэрнэце

Аўтограф
 Алена БУЧАЛЬ (Латвія, Даўгапілс):
"Кланяюся парогу..."
Стар. 12

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месяца.

Голас Радзімы

№ 46-47 (2968 — 2969)
 Выдаецца з 1955 года

Высокія тэхналогіі

Стар. 5
 NEWS FROM BELARUS
 page 3

Жыццё і вера
 Ігумен Нестар (Украіна):
"Без Боскай волі ўсё, што вы маеце, не магло б адбыцца"

Стар. 11
 Сакрэты бізнес-эліты

"Уласная справа"
 Юрыя Зайцава на хвалях Беларускага радыё

Стар. 5

Гасцеўня

Падзея Мікуліч едзе да беларусаў Эстоніі
Стар. 15

Турыстычны атлас

На экскурсію ў вёску

Адпачыць ад безупыннага шуму і мітусні горада, удыхнуць поўнымі грудзямі свежае паветра, атрымаць асалоду ад цішыні і прыгажосці прыроды, забыць пра надакучлівыя дзелы і зведзець смак здаровай вясковай ежы — ці не маргаэта многіх гараджан.
Стар. 9-10

Да ўвагі чытачоў!
 Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 8 снежня 2005 года

Стасункі

Аднагалосна прынялі на Генеральнай Асамблеі ААН рэзалюцыю па Чарнобылю

14 лістапада ў ходзе Генеральнай Асамблеі ААН аднагалосна прынята рэзалюцыя "Узмацненне міжнароднага супрацоўніцтва і каардынацыя намаганняў у справе вывучэння, змягчэння і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы".

Праект рэзалюцыі, які быў першапачаткова распрацаваны беларускімі экспертамі пры ўдзеле расійскіх і украінскіх калег, атрымаў шырокую падтрымку дэлегацый. Разам з Рэспублікай Беларусь яго сааўтарамі выступілі 69 краін. Сярод іх як буйныя развітыя дзяржавы свету (Германія, Францыя, Японія, Іспанія, Італія і іншыя), так і лідэры сярод краін, якія развіваюцца (Кітай, Індыя, Інданезія, Пакістан, Бангладэш). Праект быў таксама актыўна падтрыманы суседнімі з Беларуссю краінамі (Польшчай, Латвіяй, Літвой).

Дакумент арыентаваны на распрацоўку далейшых скаардынаваных крокаў урадаў Беларусі, Расіі і Украіны і міжнароднай супольнасці па рэалізацыі новай стратэгіі ААН па пераадоленні наступстваў катастрофы. Гэта стратэгія прадугледжвае наданне прыярытэтай увагі комплекснай доўгатэрміновай рэабілітацыі забруджаных радыенуклідамі тэрыторый з улікам неабходнасці аднаўлення на іх сацыяльна-эканамічнай дзейнасці і стварэння бяспечных умоў для пражывання насельніцтва. Рэзалюцыя заахвочвае правядзенне дадатковых даследаванняў медыцынскіх, сацыяльна-эканамічных і экалагічных наступстваў катастрофы.

Генеральная Асамблея падтрымала ініцыятывы Беларусі, Расіі і Украіны па правядзенні ў гэтых краінах міжнародных канферэнцый і іншых форумаў, прысвечаных 20-й гадавіне катастрофы. У красавіку 2006 года, у адпаведнасці з рэзалюцыяй, адбудзецца спецыяльнае пасяджэнне Генеральнай Асамблеі ААН, прысвечанае гэтай даце.

Прэс-служба МЗС.

Моладзь у навуцы

Міжнародная навуковая канферэнцыя "Моладзь у навуцы-2005" прайшла ў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Ініцыятарам яе правядзення выступіў Савет маладых вучоных НАН пры падтрымцы Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі.

Фота Мікалая Пятрова, БелТА.

Чысты голас "Залатога шлягера" ў Магілёве

Больш за тысячы ўдзельнікаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы і Бразіліі выступілі на міжнародным рэтра-фестывалі "Залаты шлягер-2005" у Магілёве.

У праграме музычнага форуму прайшлі традыцыйны вечар "Рамансіяда", таксама канцэрт "Далёкія і блізкія 80-я" з удзелам дзяржаўнага ансамбля "Песняры", расійскіх вакальна-інструментальных ансамбляў "Добрыя моладцы", "Сіняя птушка", "Кветкі" і іншых калектываў.

Упершыню ў межах фестывалю адбыўся конкурс вакальна-інструментальных ансамбляў, прысвечаны памяці Уладзіміра Мулявіна.

Яшчэ адной старонкай гэтага свята песні стала спецыяльная праграма — рытмы і песні лацінаамерыканскага карнавалу ў гасцях у "Залатога шлягера", падрыхтаваная бразільскімі артыстамі.

Прызнанне

Спадарожнікавы тэлеканал "Беларусь-TV" названы падзеяй года ў інфармацыйнай прасторы Еўразіі

Такую адзнаку міжнародны тэлеканал "Беларусь-TV" атрымаў на VIII Еўразійскім тэлефоруме, які праходзіў 9-13 лістапада 2005 года ў Маскве.

Аргкамітэтам і журы тэлефоруму было адзначана, што за кароткі тэрмін (тэлеканал пачаў вяшчанне 1 лютага), у выніку актыўнай працы па яго прасоўванні ў краіны бліжняга і далёкага замежжа пачата паўнацэннае вяшчанне ў кабельных сетках 12 краін. У Малдове працуе эфірны перадачык. Магчымаць глядзець перадачы тэлеканала "Беларусь-TV" ёсць амаль у пяці мільёнаў тэлеглядачоў.

Па выніках творчага конкурсу XVIII Еўразійскага тэлефоруму Нацыянальная дзяржаўная тэле радыёакампанія Рэспублікі Беларусь атрымала дыплом "За ўклад у развіццё інтэграцыйных працэсаў у культурна-гуманітарнай прасторы".

Спецыяльным дыпламам творчага конкурсу тэлевізійных фільмаў і праграм XVIII Еўразійскага тэлефоруму ў намінацыі "Ігравыя серыялы" ўзнагароджана творчая група стваральнікаў міні-серыяла "Беларусь-TV. Ласкава запрашаем".

Журы і ўдзельнікі тэлефоруму пры праглядзе серыяла адзначылі нестандартны падыход у выкарыстанні мастацкіх сродкаў і прыёмаў пры фарміраванні пазітыўнага іміджу Рэспублікі Беларусь.

Юбілей
Беларускаму радыё — 80!
 Нацыянальнае радыё было і застанецца беларускім
Стар. 4

Спорт
На штанзе Андрэя Рыбакова 185 кг! Іншым слаба...
 Магілёўчанін Андрэй Рыбакоў адзіным рухам падняў 185 кілаграмаў, устанавіўшы вышэйшае сусветнае дасягненне!

Чэмпіянат свету па цяжкай атлетыцы, які праходзіў у Катары, прыпаднёс шмат сюрпрызаў. Рэкорд адбыўся ў групе "Б", куды быў заяўлены беларус. Дакладней, нават два рэкорды — Андрэй двойчы перавышаў папярэдняе сусветнае дасягненне, спыніўшыся ў выніку на 185 кілаграмах.

7 перамог у стылі самба
 7 медалёў заваявалі беларусы на чэмпіянаце свету па самба, які адбыўся ў Алматы.

Казахскі татамі стаў шчаслівым для Таццяны Масквіной, якая перамагла ў вагавай катэгорыі 48 кілаграмаў. "Серабро" ў катэгорыі 80 кілаграмаў заваявала Юлія Барысік. Яшчэ пяцёра беларускіх спартсменаў сталі ўладальнікамі бронзавых медалёў: у жаночым першынстве на трэцюю прыступку п'едэстала гонару падняліся Марыя Кузняцова (64 кілаграмы) і Таццяна Салодкіна (72 кілаграмы), а ў мужчын "бронзу" заваявалі Андрэй Курльпа (52 кілаграмы), Дзмітрый Базылёў (62 кілаграмы) і Леанід Свірыд (звыш 100 кілаграмаў).

Падрыхтавала Ганна ГАРЭЛІК.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
 ў 52 краінах

Дыпкур'ер

Дні эканомікі Беларусі ў Аўстрыі

У лістападзе ў Вене і Лінцэ прайшлі Дні эканомікі Рэспублікі Беларусь у Аўстрыі

Згодна праграме адбылося пасяджэнне беларуска-аўстрыйскай камісіі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве, у ходзе якога разгледжаны пытанні двухбаковага гандлю, прадастаўлення транспартных дазваляў для ажыццяўлення міжнародных перавозак, вынікі працы рабочай групы па ахове навакольнага асяроддзя, правядзення семінараў для беларускіх спецыялістаў, супрацоўніцтва ў галіне турызму, абмену тэндэрнай інфармацыяй, а таксама прэзентацыя шэрага інвестыцыйных праектаў.

Беларускую дэлегацыю ўзначаліў намеснік міністра замежных спраў Віктар Гайсёнак, аўстрыйскую — Генеральны дырэктар па знешнеэканамічных сувязях Федэральнага міністэрства эканомікі і працы Ёхан Закс. У рабоце камісіі з беларускага боку таксама прынялі ўдзел першы намеснік міністра транспарту і камунікацый Мікалай Верхавец, намеснік міністра спорту і турызму Чэслаў Шульга, прадстаўнікі асацыяцыі БАМАП, Нацыянальнага цэнтра маркетынгу і кан'юнктуры і ін.

У межах візіту беларускай дэлегацыі адбыўся шэраг двухбаковых сустрэч і перамоў. У ходзе сустрэчы з кіраўніцтвам Палаты эканомікі Верхняй Аўстрыі бакі абмеркавалі актуальныя пытанні двухбаковага эканамічнага супрацоўніцтва на рэгіянальным узроўні і наметлі асноўныя крокі па яго актывізацыі на бліжэйшую перспектыву.

На сустрэчы ў Федэральным міністэрстве транспарту, інавацый і тэхналогій Аўстрыі дасягнута да-

моўленасць аб павелічэнні квоты транспартных дазваляў для беларускіх аўтамабільных грузаперавозчыкаў.

У ходзе сустрэчы ў Федэральным міністэрстве эканомікі і працы Аўстрыі абмяркоўваліся перспектывы беларуска-аўстрыйскага супрацоўніцтва ў галіне турызму.

У межах Дзён эканомікі ў Аўстрыі таксама знаходзілася беларуская дэлегацыя дзелавых колаў пад эгідаю Беларускай гандлёва-прамысловай палаты. Узначаліў дзелавую дэлегацыю віцэ-прэзідэнт БелГПП В. Раманаў. У склад дэлегацыі ўвайшлі прадстаўнікі Беларускай універсальнай таварнай біржы, страхавой кампаніі "Белзнешстрах", прадпрыемстваў "МАЗ-Купава", "Наша марка", "Сівельга", "Пінскдрэў".

Члены дэлегацыі наведвалі агенцтва па развіцці кластэраў Верхняй Аўстрыі, зямельны банк Верхняй Аўстрыі "Райфайзен", Аўстрыйскі інстытут пажарных даследаванняў, мзблеваю вытворчасць "Пабной", прадпрыемства па вытворчасці прыбораў ультрагукавага даследавання новага пакалення "Эллайд Пэнелз", Венскі цэнтр моды, падраздзяленне Венскай біржы, а таксама правялі сустрэчы і перамовы з аўстрыйскімі кампаніямі "Фэст-Альпіне", "ПЕМ", "Крыстоф Груп", "Вагнер Біро".

Па выніках перамоў вызначаны перспектывыныя напрамкі супрацоўніцтва. Дасягнута дамоўленасць аб візіце дэлегацыі дзелавых колаў Верхняй Аўстрыі ў Беларусь у другой палове 2006 года.

Перасячэнне мяжы спрашчаецца

Атрымаць візу і перасекчы мяжу Беларусі зараз будзе значна прасцей. Такі вынік сумесных дзеянняў усіх міністэрстваў і органаў кіравання.

Гэта работа праводзілася, згодна з даручэннем кіраўніка дзяржавы. У першую чаргу спрошчаны візавы фармальнасці для замежных грамадзян. Тэрміны разгляду візавых запяў скарачаны да 3 дзён. Для грамадзян ЗША кошт дазваляльнага дакумента на ўезд паніжаны ўдвая. На 75 працэнтаў

патаннела аднаразова турктычная віза для літоўцаў і беларусаў. Акрамя таго, наладжана дзейнасць на кантрольна-прапусковых пунктах. Па новых правілах, праверка легкавага аўтамабіля на граніцы павінна займаць не больш, як 15 хвілін. А турыстычныя групы прапускаюцца ў першую чаргу. Гэтыя меры накіраваны на павелічэнне ўязнога турызму.

Па матэрыялах МЗС падрыхтавала Галіна ВІР.

Скандал

Дзяржаўны дэпартамент злуецца

Старшыні Камісіі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспекі Савета Рэспублікі Мікалая Чаргінца адмоўлена ў візе на ўезд у ЗША для ўдзелу ў сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Па словах Мікалая Чаргінца, у размове з супрацоўнікамі Пасольства ЗША ў Беларусі яму далі зразумець, што ў ходзе сваёй папярэдняй паездкі на сесію Генасамблеі ААН ён веў сябе "не зусім правільна". Па словах парламентарыя, амерыканцам не спадабалася, што ў мінулым годзе ён сумясціў працу на сесіі з назіраннем за прэзідэнцкімі выбарамі ў ЗША. Пры гэтым у Чаргінца быў статус назіральніка — члена місіі ПА АБСЕ, якая атрымала запрашэнне якраз ад дзяржаўнага дэпартаменту.

Адмаўленне амерыканскіх улад у візе Мікалай Чаргінец

назваў грубым парушэннем міжнародных нормаў і дамоўленасцей". Паміж ЗША і ААН, паведаміў ён, падпісана пагадненне, у адпаведнасці з якім федэральныя ці мясцовыя ўлады ЗША не павінны рабіць ніякіх перашкод асобам, запрошаным арганізацыяй для ўдзелу ў афіцыйных мерапрыемствах пад яе эгідай "на шляху іх праходжання ў штаб-кватэру ААН". Адпаведныя ноты пратэсту накіраваны беларускім бокам у амерыканскае знешнепалітычнае ведамства, ААН і Пасольства ЗША ў Мінску.

Анатоль НЯЗВАНАЎ.

Выстава

Карысна і зручна

У Мінску адбылася чарговая

13-я міжнародная выстава "Медыцына-2005"

Стан аховы здароўя ў Беларусі характарызуецца працэсам мадэрнізацыі абсталявання лячэбных устаноў і прадпрыемстваў фарміндустрыі. Выдаткі дзяржавы на ахову здароўя павялічваюцца на працягу шэрага апошніх гадоў. Так, аб'ёмы цэнтралізаваных закупаў медыцынскай тэхнікі ў 2004 годзе значна перавысілі паказчыкі 2003-га. У 2005 годзе агульны аб'ём дзяржаўнага фінансавання галіны павінен склаасці больш за 2,5 мільярда беларускіх рублёў. Усё гэта стварае стрымальныя магчымасці для работы на беларускім рынку пастаўшчыкоў медыцынскай тэхнікі, абсталявання і сыравіны, прадстаўніцтваў фармацэўтычных кампаній. Па розных ацэнках, у 2004 годзе беларускі рынак медыцынскай тэхнікі ўзрос на 25-30 працэнтаў.

Міжнародная спецыялізаваная выстава "Медыцына" традыцыйна арыентуецца на канчатковае спажывацтва — лячэбныя і здаравенчыя ўстановы, клінікі, спецыялістаў галіны. Арганізатары штогод запрашаюць практыкуючых медыкаў з усіх рэгіёнаў Беларусі і краін СНД. У апошнія гады колькасць удзельнікаў і наведвальнікаў істотна павялічылася. Калі ў 2001 годзе ў выставе прымалі ўдзел 100 фірм з 12 краін, то ў 2005-м — 170 фірм-экспанентаў з 12 краін.

Сёлета большую частку экспазіцыі выставы "Медыцына" займала медыцынская тэхніка, а таксама абсталяванне і расходныя матэрыялы для стаматалогіі. Традыцыйна буйнейшую экспазіцыю медыцынскай тэхнікі дэманстравалі прадпрыемства "Белмедтэхніка", якое рэалізуе ўсе віды інструментаў і абсталявання айчыннай і замежнай вытворчасці, а таксама НВА "Вісма-Планар", якое робіць шпрыцавыя і інфузійныя насосы. Наведвальнікі выставы змаглі ацаніць медыцынскае абсталяванне і расходныя матэрыялы вядучых фірм-вытворцаў Еўропы, ЗША, Японіі і Расіі. Лазерныя медыцынскія апараты, аперацыйныя святільнікі і ВЧ-генератары фірмы "KLS

MARTIN" і эндахірургічнае абсталяванне, інструмент для лапараскапіі, гінекалогіі, уралогіі, артраскапіі кампаніі GIMMI з Германіі, дыягнастычнае, хірургічнае, лазернае абсталяванне і інтраокулярныя лінзы для афтальмалогіі кампаніі NIDEK з Японіі.

Амерыканская кампанія DALCO прадставіла зверху партатыўны лічбавы медыцынскі дыягнастычны ультрагукавы апарат з накіраваным каляровым энергетычным доплерам SonoSite-180 PLUS вытворчасці кампаніі SonoSite (ЗША) (на здымку), распрацаваны лідэрам у галіне вытворчасці ультрагукавых сістэм, кампаніяй ATL (ЗША) па заказе Міністэрства абароны ЗША.

Павялічваецца прадстаўніцтва на выставе фармацэўтычных прадпрыемстваў і фірм, якія спецыялізуюцца на вытворчасці і пастаўках медыцынскіх прэпаратаў, лекавай касметыкі і харчовых дабавак. У гэтым годзе фармацэўтычная прадукцыя займае каля 30

працэнтаў экспазіцыі. Беларускі дзяржаўны канцэрн па вытворчасці і рэалізацыі фармацэўтычнай і мікрабіялагічнай прадукцыі "Белбіяфарм" прадставіў на выставе прадукцыю 11 буйных фармацэўтычных і мікрабіялагічных прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь.

Традыцыйна выставе "Медыцына" спадарожнічала вялікая праграма семінараў і канферэнцый. Асобай актуальнасцю вылучаецца дзелавая праграма, падрыхтаваная Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь, дзе вядучыя спецыялісты міністэрства правялі шэраг навукова-практычных канферэнцый: "Арганізацыя барацьбы з туберкулёзам ва ўмовах павелічэння лекавай рэзістэнтнасці МБТ", "Актуальныя праблемы неўралогіі і нейрахірургіі", "Лабараторная дыягностыка ў XXI стагоддзі".

Сяргей ДЗЕНІСЕНКА
НА ЗДЫМКАХ: у час выставы
Фота аўтара

Наша марка

Мільён навагодніх сюрпрызаў ад "Камунаркі"

Кандытарская фабрыка "Камунарка" прыступіла да камплектавання навагодніх падарункаў. Сёлета будзе выраблена 16 відаў набораў вагой ад 300 грамаў да 2 кілаграмаў у арыгінальных упакоўках. Усяго будзе выпушчана больш за 1 мільён навагодніх баулаў.

З'явіцца новыя ўпакоўкі, аформленыя ў выглядзе фігурак розных казачных персанажаў і з навагодняй атрыбутыкай: "Замах Дзёда Мароза", "Каміў", "Навагодняя кніга". У мінулым годзе такой навінкай была ўпакоўка ў выглядзе ноўтбука.

55 мадэлей МТЗ

Мінскі трактарны завод у студзені-верасні бягучага года па папярэдніх дадзеных павялічыў экспарт трактароў на 95,7 працэнта ў параўнанні з аналагічным перыядам 2004 года, што склала 13 579 штук.

Пастаўкі за межы рэспублікі павялічыліся дзякуючы попыту ў краінах СНД і далёкага замежжа, які значна ўзрос. Зараз прадукцыя МТЗ экспартуецца ў 80 краін свету.

За дзевяць месяцаў Мінскі трактарны завод зрабіў трактароў і машын 31 942 адзінкі, што на 21,5 працэнта больш у параўнанні са студзенем-вераснем 2004 года. Аб'ём выпуску

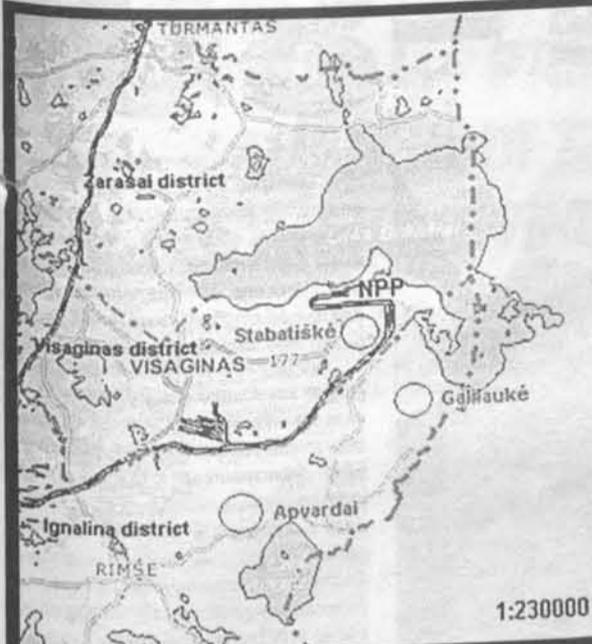
таварнай прадукцыі павялічыўся на 28,2 працэнта.

Зараз ВА "МТЗ" робіць 24 мадэлі трактароў, 6 — малагабарытных трактароў, 8 — мотаблокаў, 15 мадэлей спецыяльных машын прамысловага прызначэння: камунікацыйных, пагрузачных, лесасараспацоўваючых і шахтных.

НА ЗДЫМКУ: апошняя праца працоўка прадпрыемства "Беларусь 2522 ДБ".

Падрыхтавала Ганна ГАРЭДІК.

Situation

НОВЫЕ МЕСТА ДЛЯ ДОПОЛНЕНИЯ ОВОС

Lithuania is open for contacts and is ready to present Belarus with the information on the construction of a radioactive waste repository, secretary of the economy ministry of the Lithuanian Republic Arturas Dajnius told a press conference in Minsk.

LITHUANIA READY TO PRESENT INFORMATION ON RADIOACTIVE WASTE REPOSITORY

Arturas Dajnius noted that Belarus and Lithuania signed an intergovernmental agreement on cooperation in environmental issues. A group was set up in the Nature Ministry of Lithuania to provide information on burying radioactive waste.

The two sides have drafted a bilateral treaty on the exchange of information on treatment of spent fuel and radioactive waste. A representative of Belarus is invited to take part in the international feasibility study of the project on December 12-14.

According to Arturas Dajnius, the draft decision on the construction of the radioactive waste repository will be submitted for consideration of the Lithuanian government after it is agreed with all the sides concerned.

Economics

"YAMAL-EUROPE" REACH PLANNED CAPACITY

The first compressor plants "Krupki" and "Slonim" of the Belarusian part of the "Yamal-Europe" gas pipeline will be inaugurated on November 25, "Beltransgaz" director general Dmitry Kazakov.

Belarusian gas pipeline is 575 kilometers. The linear pipeline portion has been put into operation. Apart from the two new compressor plants there is one more plant in operation. The first pipeline will reach the planned capacity when five compressor plants "Nesvizh", "Krupki", "Slonim", "Minsk" and "Orsha" send in service. In 2004 the Belarusian part "Yamal-Europe" transited about 23 billion cubic meters of Russian natural gas.

The gas pipeline "Yamal-Europe" was put into operation in November 1999. It is over 2 thousand kilometers long going through Poland, Belarus and Russia.

According to him, the event will be attended by the leadership of "Gazprom" /Russia/ and "Beltransgaz", government officials.

"This is a very important event. With the two new compressor plants in operation, the Belarusian part of "Yamal-Europe" gas pipeline will approach the designed production capacity", Dmitry Kazakov stated.

The extension of the

FOREIGN INVESTMENT IN BELARUSIAN ECONOMY INCREASED

In January-September this year an inflow of foreign investment in the economy of Belarus (apart from financial institutions) amounted to USD 1,119 billion having increased by more than 11 per cent against the same period last year. Direct investment accounted for USD 351 million, informed the Ministry of Statistics and Analysis.

The CIS countries (Russia, Ukraine, Armenia, Kyrgyzstan and Kazakhstan) account for 23 per cent of the total investment. Russia plays a dominating role here having invested USD 253,3 million (an increase of 20.4 per cent against January-September 2004).

The countries outside the CIS account for 77 per cent of the total investment. European countries have invested USD 791,2 million having increased 9,2 per cent against January-September last year. Investments coming from America total USD 50 million having increased by 1 per cent.

Major countries-investors include Switzerland, Austria, Germany, Netherlands, Great Britain, Latvia and the USA.

Cooperation

BELARUS ELECTED MEMBER OF OPCW EXECUTIVE COUNCIL

Belarus was elected member of the Executive Council of the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons /OPCW/ for two years starting from May 2006. The elections were held within the framework of the 10th conference of the participating states of the Convention on the Prohibition of Chemical Weapons.

As of November 1, 2005 some 174 countries were members of the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons. The OPCW Executive Council includes representatives of 41 member-states, holds four sessions a year and takes relevant decisions. In 2002-2004 Belarus was a member of the

Executive Council.

It does not incur significant spending in Belarus to comply with the OPCW since there is no chemical weapon in Belarus and the country does not produce any chemical substances which are classified as chemical weapon. In line with the OPCW requirements Belarus set up a national body which monitors the compliance with the OPCW requirements and this is the Foreign Ministry. Belarus submits national declarations every year on production of the controlled chemicals and on export-import of chemical substances.

BELARUS ACCESSION TO FAO DISCUSSED IN ROME

Belarus' accession to the Food and Agriculture Organization of the United Nations Organization /FAO/ is discussed at a regular session of the organization in Rome.

According to the Foreign Ministry, the talks between Nadezhda Kotkovets and the FAO director general Jacques Diouf focus on the key cooperation areas between Belarus and the organization, in particular, prospects of utilizing the FAO technical assistance to implement several priority projects of Belarus in agriculture, ecology and to minimize the Chernobyl consequences and increase foodstuffs quality.

Accession to the FAO would enable Belarus to use more efficiently multilateral cooperation to reform domestic agricultural and forestry sectors and in the future to facilitate its entrance to the WTO, to enhance international competitiveness of the Belarusian agricultural industry and adapt it to the EU standards.

Within the framework of a visit to Italy, the Belarusian delegation is also to meet with representatives of Italian business to discuss promotion of Belarusian agricultural products to the Italian market, joint investment projects and will visit major agricultural companies of Lazio region.

BELARUS INTENSIFIES SCIENTIFIC AND TECHNICAL CONTACTS WITH LEADING CHINESE PROVINCES

Belarus attaches great importance to regional cooperation and is intensifying its contacts in the science and engineering sphere with the leading provinces of the People's Republic of China.

The republic reached agreement on cooperation with the committees for science and technology of the Beijing, Taixing, Harbin, the provinces Shandong and Hebei. Corresponding agreements with the provinces Jiangsu, Jilin, Heilongjiang and the city of Shanghai are planned to be signed as well.

According to the Foreign Ministry of Belarus, the exchange of the Days of Science and Engineering promotes intensification of contacts in the scientific-technical field. The Days of Science and Engineering of the People's Republic of China were held in this republic in November 1998; the Belarusian Days took place in China in June 1999. In June 2005 the city of Changchun was chosen venue of the

event.

Last year Belarus was visited by the President of the Academy of Sciences of China, delegations of the scientific-technical organizations of the province Jiangsu, the department of high and new technologies and commercialization of the ministry for science and technology of China. In March 2003 the National Academy of Sciences of Belarus and the Academy of Sciences of China signed a program on scientific-technical cooperation and a cooperation agreement between the republican technologies transfer center of Belarus and the center of scientific-technical exchanges of China.

Старонку падрыхтавала Настасся ГВОЗДЗЕВА.

Sport

SEVEN MEDAL SAT WORLD SAMBO CHAMPIONSHIP

Belarusians scored seven medals, including gold at the world sambo championships in Almaty, Kazakhstan. The gold was claimed by Tatiana Moskvina in the weight category 48kg. Yulia Borisik (80kg category) picked up silver. Bronze medals went to Maria Kuznetsova (64kg), Tatiana Solodkina (72kg) and Andrei Kurlypo (52kg), Dmitry Bazylev (62kg) and Leonid Svirid (over 100kg).

BELARUSIAN' WEIGHTLIFTER BEATS NEW WORLD RECORD

Belarusian weightlifter Andrei Rybakov /85kg weight category/ beat a new world record - he pressed 185kg in the snatch at the weightlifting world championships in Qatar.

Беларускаму радыё — 80!

ГІСТОРЫЯ РАДЫЁ — ГІСТОРЫЯ КРАІНЫ

Пачатак развіцця радыёвяшчання на Беларусі паклала стварэнне ў 1924 годзе акцыянернага таварыства "Радыёперадача", а праз год, 15 лістапада 1925-га, прагучала першая перадача. Напачатку ў эфіры былі 30-хвілінныя выпускі радыёгазет, якія агучваліся галасамі дыктараў. У 30-я гады стала развівацца правадная сетка і з'явіліся такія формы вяшчання, як выпускі апошніх паведамленняў, грамадска-палітычныя і мастацкія перадачы, рэпартажы з мітынгаў і дэманстрацый падчас усенародных свят, трансляцыі спектакляў і іншыя. На Беларусі атрымала развіццё праваднае (кабельнае) радыёвяшчання.

Рыхтуючыся да юбілею, радыёжурналісты прааналізавалі ўсю гісторыю беларускага радыё, запісалі і перадалі ў эфір на працягу некалькіх вяшчальных сезонаў у праграме "Гісторыя радыё — гісторыя краіны. 80 гадоў разам" гутаркі са старэйшымі калегамі-ветэранамі, былымі кіраўнікамі рэдакцый, аўтарамі найбольш цікавых цыклаў перадач, якія завявалі сімпатый слухачоў, тэхнічнымі работнікамі Дома радыё. Назва праграмы вельмі трапная: у эфіры заўсёды гучалі і гучаць галасы сучаснікаў, адлюстроўваецца жыццё краіны, а ў фондах захоўваецца 125 тысяч фанграм, цікавых перадач, запісаў спектакляў беларускіх тэатраў, радыёспектакляў, запісаў музычных твораў. Сярод унікальных фанграм у архівах радыё ёсць прамова Леніна, галасы кіраўнікоў урада Беларусі, палітыкаў, маршалаў, ветэранаў вайны і працы, галасы Янкі Купалы і Якуба Коласа, іншых народных пісьменнікаў і артыстаў Беларусі (сярод іх — спявачкі Ларысы Александровскай, драматычных артыстаў Барыса Платонава, Глеба Глебава і Стафаніі Станюты, кіраўніка ансамбля "Песняры" Уладзіміра Мулявіна), галасы касманаўтаў Юрыя Гагарына, Пятра Клімука, Уладзіміра Кавалёнка, іншых славетных людзей. Гэтыя запісы адлюстроўваюць гісторыю краіны, складаюць яе гонар. У фанатэцы таксама шмат разнастайных гістарычных гукавых дакументаў, вялікая колькасць музычных запісаў. Фонды радыё паступова перапісваюцца на лазерныя дыскі, а рэстаўрацыйная група працуе над захаваннем арыгіналаў. Запісы 50-х гадоў на фермагнітнай стужцы знаходзяцца ў вельмі добрым стане, таму частку стужкавых магнітафонаў STM пакінулі для выкарыстання фондавы музычных і архіўных запісаў, хоць усё радыё сёння працуе з выкарыстаннем сучасных лічбавых тэхналогій.

Практычна фондавыя фаназыпы выкарыстоўваюцца штохвілінна ў перадачах, якія з 1 верасня гэтага года гучаць у эфіры круглыя суткі на праваднай сетцы, у FM-дыяпазоне і сетцы Інтэрнэта. І пастаянна папаўняюцца. Усе музычныя калектывы Белтэлерэдыёкампаніі — акадэмічны хор, сімфанічны аркестр, дзіцячы хор "Галасы дзяцінства", ансамбль "Бяседа" — запісваюць свае творы на радыё. Папаўняюцца запісы фальклору, беларускіх прафесійных і самадзейных музычных калектываў. Па даручэнні Прэзідэнта краіны ў Вялікай студыі Дома радыё (а такая сярод краін былога СССР ёсць толькі ў Маскве на Пятніцкай) вядуцца запісы твораў беларускіх кампазітараў.

Дарэчы, радыё працавала нават у гады Вялікай Айчыннай вайны: да 1944 года перадачы вяліся з Масквы для партызан і падпольшчыкаў, пе-

радаваліся зводкі Саўінфармбюро, яно служыла сувяззю Вялікай Зямлі з акупіраванай Беларуссю. Усяго за гады вайны ў эфір выйшла 3 300 перадач. Да 60-годдзя вызвалення Беларусі і 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне Беларускае радыё рыхтавала цікавыя серыі перадач, гутаркі з ветэранамі, за якія Міністэрства абароны ў дзень юбілею радыё ўзнагародзіла журналістаў Ганну Махавікову, Валянціну Стэльмах, а таксама першага намесніка старшыні Белтэлерэдыёкампаніі Аляксандра Саламаха памятнымі медалямі за выхаванне ў слухачоў патрыятызму, гонару за подзвіг народа, здзейснены ў гады вайны. Беларускае радыё сумесна з "Народнай газетай" і радыёканаламі Расійскай Федэрацыі і Украіны ажыццявіла сумесны праект — перадачу "Помні імя сваё", у якой былі наведзены радыёмасты паміж гарадамі-героямі былога СССР, у прамым эфіры сустралялі аднапалчане, якія даўно згубілі адзін аднаго, удзельнікі баёў за вызваленне Беларусі і іншых тэрыторый, удзельнікі парада Перамогі 1945 года, сваякі, якіх разлучыла вайна. Лісты з водгукамі на гэтую перадачу, пытаннямі і просьбамі прыходзяць з усіх краін свету.

Дзяржаўнае беларускае радыё заўсёды працавала для свайго народа, выконваючы не толькі ролю сродка інфармацыі, але і выхавальніка культуры, маралі, захавальніка

народных традыцый, гісторыі Бацькаўшчыны.

БЕЛАРУСКАЕ РАДЫЁ СЁННЯ

Сярод мноства віншаванняў ад розных арганізацый самым ганаровым з'яўляецца віншаванне Прэзідэнта краіны. Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што Беларускае радыё працягвае лепшыя традыцыі айчынай журналістыкі, уносіць значны ўклад у развіццё сусветнай інфармацыйнай прасторы. Яго пазыўныя гучаць ва ўсіх кутках нашай планеты. "Вы несце свету праўдзівую інфармацыю аб рэаліях будаўніцтва моцнай і квітнеючай Беларусі, выходзяце ў нашага народа пачуццё гонару за сваю краіну", — гаворыцца ў пасланні, якое на ўрачыстым вечары ў Палацы Рэспублікі зачытаў намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Алег Праляскоўскі. Прэзідэнт падкрэсліў, што палітыка, эканоміка, навука, ідэалогія, усе сферы жыццядзейнасці грамадства і дзяржавы знаходзяцца пад пільнай увагай карэспандэнтаў.

Беларускае радыё сёння — гэта буйнейшы ў нашай краіне электронны сродак масавай інфармацыі, агульны аб'ём вяшчання складае 100 гадзін у суткі і вядзецца па двух каналах — Першым нацыянальным і канале "Культура", трох радыёстанцыях — "Беларусь", "Радыус-FM", "Сталіца". Беларускае радыё сёння слухаюць у Заходняй і Усходняй

Еўропе, Аўстраліі, Канадзе, ЗША на беларускай, рускай, англійскай і нямецкай мовах. Усе яны з 1 кастрычніка гэтага года дубліруюцца ў Інтэрнэце. Начны эфір — паўнацэнны, з навінамі кожную гадзіну і тэматычнымі перадачамі — прызначаны для тых, хто працуе ў начную змену: транспартнікаў, медыкаў, хлебапёкаў, службы МНС і людзей іншых прафесій.

Інфармацыйнае і грамадска-палітычнае вяшчання Беларускага радыё цікавае самаму шырокаму колу слухачоў. Найбольш слухаюць раніцай і ўвечары перадачы "Радыёфакт" і "Пастфактум". Як паказваюць сацыялагічныя даследаванні, вялікая аўдыторыя слухае цыклы палітычных, эканамічных і аналітычных праграм. Для тых, хто дома, гучыць "Сямейнае радыё", у абедзённы час — інфармацыйна-музычная праграма "Культурная прастора". Для вучняў і студэнтаў рыхтуюцца асобныя перадачы, а вечарам гучаць музычныя, літаратурныя, забаўляльныя перадачы па заяўках. Ёсць праграмы, якія расказваюць пра жыццё беларускай вёскі. Першы канал, які з'яўляецца заснавальнікам Беларускага радыё, слухае 80 працэнтаў жыхароў краіны, аб'ём яго вяшчання складае 24 гадзіны ў суткі.

Раз на тыдзень гучыць у эфіры перадача "Беларусь — Расія. Грані станаўлення Саюзнай дзяржавы", якую беларускія журналісты рыхтуюць сумесна з калегамі Тэлерэдыёвяшчальнай арганізацыі "Саюзнай дзяржавы". Партнёры Беларускага радыё — "Радыё Расія", "Маяк", "Голас Расіі", "Слова", рэгіянальныя радыёстанцыі. Наша радыёстанцыя "Беларусь" дапамагае беларускай дыяспары ў арганізацыі радыёперадач, прадастаўляючы музыку, прэзентацыйныя перадачы пра нашу краіну. Сама вяшчае на 4-х мовах 10 гадзін у суткі, кожныя паўгадзіны — навіны, а з пачатку гэтага года — 5 гадзін штодзённа на англійскай мове ў Інтэрнэце.

НАВЕЙШАЯ ТЭХНІКА — НОВЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Апошнія гады адбылося кардынальнае тэхнічнае перааснашчэнне радыё, перавод вяшчання на бязстужкавую вытворчасць і перадачу ў эфір. Цяпер яно працуе па апошнім ўзроўні тэхнічных дасягненняў у гэтай галіне. Сталі непатрэбнымі на радыё прафесіі апэратараў, якія ўручную некалі маніравалі стужкі, машыністаў, якія друкавалі тэксты перадач. Іх замянілі інжынеры — знаўцы кам'ютэраў, якія ствараюць усе ўмовы для працы творчых работнікаў. Цяпер журналіст, вяртаючыся з камандзіроўкі, у дарозе можа сам зрабіць мантаж запісу і адразу ж па прыездзе даць яго ў эфір, у мантажнай студыі — узяць інтэрв'ю па тэ-

лефоне, падчас прамога эфіру напярэмую гутарыць са слухачамі, весці рэпартаж з месца падзеі з дапамогай мабільнага тэлефона. Радыёвяшчальны блок канала "Культура" мае самае сучаснае абсталяванне. Пульт для гэтай студыі, напрыклад, спецыяльна быў заказаны ў Англіі.

Беларускае радыё мае разгалінаваную карэспандэнцкую сетку, а новыя тэхнічныя магчымасці дазваляюць атрымліваць і хутка выдаваць у эфір матэрыялы карэспандэнтаў, якія працуюць не толькі ва ўсіх рэгіёнах Беларусі, але і ў Расійскай Федэрацыі, ва Украіне, Польшчы, краінах Балтыі. Апэратыўныя рэпартажы дазваляюць слухачам сачыць за падзеямі ва ўсім свеце. У абласных і раённых цэнтрах мясцовыя журналісты ствараюць свае радыёперадачы, якія трансліруюцца разам з перадачамі Першага нацыянальнага канала.

НАЦЫЯНАЛЬНАЕ РАДЫЁ БЫЛО І ЗАСТАНЕЦЦА БЕЛАРУСКІМ

На прэс-канферэнцыі, арганізаванай напярэдадні знамянальнай падзеі, кіраўнікі дырэкцыі праграм Беларускага радыё запэўнілі калег-журналістаў у тым, што радыё было і застанецца беларускамоўным. У асноўным усе перадачы вядуцца па-беларуску. Самі радыёжурналісты валодаюць абедзюма дзяржаўнымі мовамі. Для таго, каб у сітуацыі рэальнага двухмоўя не праскоквалі памылкі, над тэкстамі перадач працуюць стылісты, з журналістамі праводзяцца трэнінгі, вучоба на курсах павышэння кваліфікацыі. Стылісты на радыё добра ведаюць сваю справу, сярод іх ёсць кандыдат філалагічных навук. І сваім слухачам Беларускае радыё дапамагае добра валодаць беларускай мовай, пазбягаць памылак. Час ад часу ў эфіры з'яўляюцца "Моўныя хвілінкі" (іх рыхтуе журналістка, член Саюза пісьменнікаў Марына Прохар, а агучваюць дыктары). Культурнае маўленне прысвечана перадачу "Родная мова", якую вядзе выкладчыца педуніверсітэта Алена Пекач. Публіцыстычную перадачу пра Беларусь і беларусаў, беларускую культуру "Зямля, што нам дадзена лёсам" рыхтуе член Саюза пісьменнікаў, паэт і журналіст, кіраўнік радыёстанцыі "Беларусь" Навум Гальпяровіч. Штотыднёва на суботах гучыць перадача "Кароткія гісторыі" — анталогія беларускага апавядання, дзе творы чытаюць дыктары. Такім чынам, слухачы маюць магчымасць не толькі азнаёміцца з самімі творамі, але і пачуць правільнае і прыгожае літаратурнае вымаўленне.

"Голас Радзімы" віншуе калег-радыёжурналістаў з 80-годдзем з часу выхаду ў эфір першай перадачы і жадае ўсім супрацоўнікам Беларускага радыё творчых здабыткаў і прызнання слухачоў!

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр САЛАМАХА, першы намеснік старшыні Белтэлерэдыёкампаніі атрымлівае ўзнагароду ад міністра абароны Леаніда МАЛЬЦАВА; у фанатэцы радыё запісы захоўваюцца пры пэўнай тэмпературы і вільготнасці паветра; гукарэжысёр Арцём УШЭНКА; дыктары І.КУРГАН, Л.СТАСЕВІЧ, А.ЦЫПЛАКОВА, М.АНЦІПАЎ, Л.БАЦВІННІК, У.ШЭЛІХІН, рэдактар М.ЭПШТЭЙН, журналіст Д.МАРЧАНКА (1960 г.).

Р.С. Дзякуем за фотаздымкі і інфармацыю пра сучасны стан Беларускага радыёвяшчання прэс-службе Белтэлерэдыёкампаніі.

Уласная справа
Юрый ЗІСЕР:

"МЭТА ФІРМЫ — РАЗВІВАЮЧЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ ТЭХНАЛОГІІ, ЗРАБІЦЬ ЖЫЦЦЁ ЛЮДЗЕЙ ЛЕПШЫМ..."

Вынікі даследавання, якія былі апублікаваны не так даўно аўстралійскім псіхалагамі, паказваюць, што электронная пошта стала адной з галоўных прычын стрэсаў на рабочым месцы. Пачуццё самазахавання даводзіць некаторых менеджэраў да таго, што яны сціраюць усе паведамленні, якія назапасіліся ў віртуальнай поштовай скрыні падчас іх доўгай адсутнасці. У якасці аргумента — важныя дакументы пазней дашлюць яшчэ раз. Смела, але існуючы і больш далікатныя і эфектыўныя метады кіравання патокамі інфармацыі. Карыстальнікам аднаго з буйнейшых айчынных Інтэрнэт-парталаў падобныя стрэсы не пагражаюць, таму што заснавальнік яго — геніяльны, надзейны, дэмакратычны лідэр. Знаёмцеся: чалавек 2002 года ў беларускім Інтэрнэце Юрый Зісер.

— Прыхваціўся да праграмавання яшчэ ва ўніверсітэце, да гэтага часу не магу з ім расставіцца. Тады, у канцы 70-ых гадоў, не было персанальных камп'ютэраў, і ўсяго іх у Мінску было штук 20, а займалі цэлы будынак. Дзень мой складаўся так: спачатку наведваў заняткі, потым працаваў на якім-небудзь камп'ютэры, хоць доступ да яго атрымаць было вельмі складана. Распрацоўваў і ўстаўляваў праграмы, якія мне былі цікавыя. Напрыклад, праграма разліку лічбаў шчаслівых білетаў. Атрымалася. Гэта і была, напэўна, мая першая праграма. Складана было ў той час працаваць: праграмісты ўпершыню знаёміліся з камп'ютэрам у 22 гады, калі заканчвалі ВНУ. Я ж усімі праўдамі і няпраўдамі знаходзіў доступ да камп'ютэра.

Ніколі не думаў, што стану прадрэмарыналістам, дырэктарам, баяўся слова "бізнес" і лічыў, што гэта не мае, заўсёды думаў, што грошы — гэта дрэнна, яны не вартыя таго, каб за імі гнацца. Хацеў займацца разумнымі рэчамі. У канцы 80-ых мне надакучыла работа ў навукова-даследчым інстытуце (тады якраз у мяне з'явілася дзіця, трэба было будаваць кватэру), стаў працаваць у Сібіры, у кааператыве, што знаходзіўся ў горадзе Лангепасе Ніжневартаўскага раёна Цюменскай вобласці Ханты-Мансійскай акругі. Там усе працавалі вахтовым метадам. Мы пісалі праграмы для банка, пажарнай часці, выканкама, аднаго з буйнейшых нафтапрадпрацоўчых цэнтраў. У 90-ым годзе я напісаў адну з першых на тэрыторыі былога Саюза праграму па абслугоўванні насельніцтва ў камерцыйным банку, а ўжо ў наступным годзе пачаў укараняць гэтую праграму ў беларускіх банках. Безумоўна, увесь час працаваў над яе ўдасканаленнем, і яна становілася ўсё складаней і лепш.

Чаму пачаў прапаноўваць сваю праграму, напісаную для маленькага лангепаскага банка, іншым? Мне было важна даведацца аб каштоўнасці сваёй працы. Фактычна, гэта рабіў для самацвярджэння. Ніколі не быў дырэктарам і быў упэўнены, што ніколі ім не стану.

Спрабаваў працаваць "пад дахам" іншых арганізацый, і кожны

раз нешта не атрымлівалася. Не задавальняў разавы продаж, трэба было весці маркетынг. Падтрымліваць мяне ніхто не захачеў, прыйшлося ствараць фірму. Так, 10 сакавіка 1992 года з'явілася на свет яшчэ адна ўласная справа. Займаўся ёй тры чалавекі: я і мой сябар — праграмісты, цётка жонкі — бухгалтар. Далей — болей, і ў 1995 годзе ў фірме працавала ўжо 37 чалавек, былі адкрыты прадстаўніцтвы ў Маскве, Санкт-Пецярбургу, Арэнбургу. Тры разы ў месяц трэба было ляцець у Расію, таму што праграму купіла каля 100 расійскіх банкаў.

Мы сталі распрацоўваць вялікую банкаўскую праграму, якая б працавала не толькі з насельніцтвам, але ведала б усё. Пад яе пяжарам мы амаль загінулі. На самой справе былі тры банкаўскія крызісы: чорны аўторак 1993 года (калі закрыліся паўтары тысячы банкаў), чорны чацвер 1995 года, жнівеньскі крызіс 1998 года. Мы былі вымушаны адмовіцца ад многіх праектаў, скараціць колькасць спецыялістаў (засталося ўсяго дзевяць чалавек), залезці ў даўгі.

У канцы 90-ых праграма зноў пачала прадавацца і выратавала фірму. Але надышоў час заняцца чымсьці новым. Некалькі разоў я ездзіў на стажыроўкі ў Францыю і ЗША, дзе ўбачыў, што такое Інтэрнэт і як ён увайшоў у розныя сферы жыцця чалавека. Усю неабходную інфармацыю яны шукалі ў сусветнай павуціне: дзе знаходзіцца бліжэйшы банк, пошта ці крама таннага адзення. Тады я вельмі пашкадаваў, што ў нас няма доступу да сеткі, пачаў думаць, каб яго стварыць. Вялікіх грошай для рэалізацыі гэтага праекта не спатрэбіліся: не вельмі разбіраючыся ў Інтэрнэт-тэхналогіях, я вырашыў гэтую праблему праз кадры, людзей, якія ведалі, як гэта робіцца. Праз паўгода была распрацавана канцэпцыя партала TUT.by і яе ўкаранілі.

Такім чынам, 5 кастрычніка 2000 года партал адкрыўся. Ёсць пошук, прычым шукаць можна ці толькі па беларускім Інтэрнэце, ці па ўсім рускамоўным, па архівах навін за пяць гадоў, па форумах, па прадрэмарыналістах, хутка — па электронных крамах. Акрамя пошуку, ёсць стужка навін, даволі спецыфічная для Беларусі.

Канцэпцыя яе — так падбіраць навіны, каб іх чыталі ўсе. Пакуль нам гэта ўдаецца, і нашы навіны (хоць гэта дайджэст, бо мы не інфармацыйнае агенцтва і самі навіны не пішам) чытаюць і студэнты, і чыноўнікі.

Трэба сказаць, што адкрыліся мы не першымі, да нас ужо існавалі 700 сайтаў у беларускім Інтэрнэце і некалькі буйных рэсурсаў з высокімі паказчыкамі наведвання. Спачатку было вельмі складана, важна было правільна займацца справай, правільна пабудаваць маркетынг. Толькі праз гады па выніках месяца мы выйшлі ў нуль, зараз мы ўжо акупаем, заробленыя грошы ідуць на развіццё партала. На што мы жывём? За кошт рэкламы. Рэкламная мадэль бізнесу ў Інтэрнэце адпавядае сусветным тэндэнцыям і добра ўжываецца з канцэпцыяй сацыяльна арыентаванай эканомікі, якая прынята ў нашай дзяржаве, калі за такі сервіс плоціць той рэкламадаўца, які можа.

Нам абавязкова трэба трапіць у сістэму нашай "сіліконавай даліны", калі яна будзе створана, хоць для гэтага існуюць перашкоды, бо даход мы атрымліваем ад рэкламы, а не ад продажу высокіх тэхналогій.

Для мяне цікава сама справа, якой займаюся, грошы — на другім плане. Упэўнены, калі займаешся сваёй справай, грошы прыходзяць самі. Кожны дзень вывучаем сутачную статыстыку наведванняў, чытаем скаргі і вельмі ўважліва да іх адносімся: калі дзве скаргі на адно і тое ж, то праблему трэба вырашаць. Дробязей у рабоце не бывае.

Інтэрнэт — гэта сродак сувязі, вельмі гібкі і зручны, на аснове якога можна пабудаваць шмат чаго і не толькі Інтэрнэт-газеты, пошук і службы электроннай пошты. Магчымасці Інтэрнэта сёння толькі пачынаюць выкарыстоўвацца. Напрыклад, у Маскве ў гэтым годзе пачаўся "бум" дастаўкі тэлеперадач па Інтэрнэт-каналах. Такім чынам можна дастаўляць усякую інфармацыю, радыё ўжо даўно можна слухаць па Інтэрнэце.

Усё мае жыццё звязана з інфармацыйнымі тэхналогіямі. Я сабе ў гэтым сэнсе не здраджваю: яшчэ ў першым статуце ў 1992 годзе было напісана, што мэта фірмы, развіваючы інфармацыйныя тэхналогіі, зрабіць жыццё людзей лепшым. Чым бы я ні займаўся, усё падпарадкавана гэтай мэце.

Юрый ЗАЙЦАЎ.

 Да друку падрыхтавала
Кацярына НЕМАГАЙ.

P.S. TUT.BY — буйнейшы беларускі Інтэрнэт-партал, толькі на першую старонку якога штодзённа заходзіць больш за 50 000 унікальных наведвальнікаў. TUT.BY з'яўляецца і буйнейшай рэкламнай пляцоўкай беларускага Інтэрнэта. Толькі за апошні месяц сваю рэкламу тут размесцілі такія вядомыя айчыныя і замежныя брэндзі, як Атлант-М, МТС, Hewlett-Packard, Opel, Samsung, Velcom, Volkswagen і іншыя.

Высокія тэхналогіі

НАВІНКИ ТЫДНЯ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ ТЭХНАЛОГІЙ

На пачатку лістапада ў Мінску прайшоў Тыдзень інфармацыйных тэхналогій. Вялікі рэзананс атрымалі 7-ая Міжнародная спецыялізаваная выстава "Перспектыўныя тэхналогіі і сістэмы: інфарматыка, тэлекамунікацыі, бяспека" (PTS'2005), а таксама першая спецыялізаваная выстава праграмага забеспячэння BEST SOFT.

На працягу чатырох дзён работы PTS'2005 наведвальнікі знаёміліся з найноўшым тэлекамунікацыйным і сеткавым абсталяваннем, лепшымі беларускімі камп'ютэрамі, сучаснымі сродкамі абароны інфармацыі, апошнімі мадэлямі тэлефонаў, лчбавымі тэхналогіямі для дома і многім іншым.

Беларусь мае даўнія традыцыі ў сферы інфармацыйных тэхналогій, заявіў у ходзе афіцыйнага адкрыцця выстаў "Перспектыўныя тэхналогіі і сістэмы: інфарматыка, тэлекамунікацыі, бяспека (PTS'2005)" і Best Soft намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Алег Праляскоўскі.

З дапамогай распрацовак нашых спецыялістаў у Савецкім Саюзе развіваліся касмічныя тэхналогіі, абарончыя і ваенныя сістэмы, народна-гаспадарчы комплекс, адзначыў ён. Пры гэтым, як падкрэсліў Алег Праляскоўскі, "не было б той дынамікі, якая ёсць сёння ў развіцці галіны інфармацыйных тэхналогій, без пастаяннай увагі да яе кіраўніка нашай дзяржавы".

Галоўнай адметнасцю правядзення выставы высокіх тэхналогій у гэтым годзе з'яўляецца тое, што яна супала з перыядам абвяшчэння будаўніцтва Парка высокіх тэхналогій. Абмеркаванне стварэння Парка якраз і стала ключавым момантам, менавіта гэтым пытанню быў прысвечаны кангрэс Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі "Электронная садружнасць. Парк высокіх тэхналогій. Бяспечныя тэлематычныя дадаткі".

У рамках Тыдня прайшоў яшчэ шэраг значных мерапрыемстваў па

асвятленні асноўных аспектаў сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій у Беларусі. Так, адбылася міжнародная канферэнцыя "Электронны гандаль у краінах СНД і Усходне-еўрапейскіх краінах" (ET'2005), на якой удзельнікі пазнаёміліся з сучаснымі тэндэнцыямі развіцця электроннага гандлю ў Беларусі, Расіі, краінах Усходняй Еўропы і Еўрапейскага Саюза, падзяліліся вопытам па спрашчэнні гандлёвых і транспартных працэдур, Інтэрнэт-крам, плацёжных сістэм, маркетынгу. Вельмі цікавай і карыснай аказалася канферэнцыя "Дыстанцыйнае навучанне — адукацыйнае асяроддзе XXI стагоддзя", галоўнай мэтай якой было абазначэнне вопыту, каардынацыя і інтэграцыя намагаанняў краін СНД па фарміраванні стратэгіі і тактыкі ўкаранення інфармацыйных, дыстанцыйных тэхналогій у працэсе навучання. Прайшла таксама канферэнцыя па праблеме забеспячэння бяспекі інфармацыі ў інфармацыйных сістэмах.

Такім чынам, па словах дырэктара Нацыянальнага выставачнага цэнтру "БелЭкспа" Аляксандра ЛАЗУКІ, выставы PTS'2005, BEST SOFT і мерапрыемствы Тыдня інфармацыйных тэхналогій, якія прайшлі ў цесным узаемадзеянні, у поўнай ступені адлюстравалі стан айчынных інфармацыйных тэхналогій, аказалі садзейніцтва фарміраванні нацыянальнага Парка высокіх тэхналогій і яскрава прадэманстравалі дасягненні ў гэтай галіне.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Крок да "Электроннай Беларусі"

Мікалай Казак. У форуме прынялі ўдзел кіраўнікі і прадстаўнікі міністэрстваў і ведамстваў, навуковых і адукацыйных устаноў, айчынных ІТ-кампаній і рэгіянальных прадстаўніцтваў, буйных замежных фірм — прызнаных сусветных лідэраў у галіне інфармацыйных тэхналогій.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар адміністрацыі Парка высокіх тэхналогій Валерый ЦАПКАЛА, старшыня Дзяржаўнага камітэта на навуцы і тэхналогіях Уладзімір МАЦЮШКОЎ і яго намеснік Уладзімір НЯДЗІЛЬКА. Фота Мікалая ПЯТРОГА, БелТА.

Хто паедзе ў Сан-Антонія?

У Беларускім дзяржаўным універсітэце ў Мінску адбыліся VIII камандныя спаборніцтвы па праграмаванні сярод студэнтаў Заходняга рэгіёна (1/4 фінала сусветнага першынства). З беларускімі праграмістамі ў Мінск прыехалі пазмацацца студэнты з Літвы, Латвіі, Эстоніі, Калініградскай вобласці Расійскай Федэрацыі.

Па выніках спаборніцтваў 2004 года, Гомельскі дзяржаўны універсітэт і Вільнюскі універсітэт прадставілі па тры каманды, Беларускі дзяржаўны універсітэт, універсітэт горада Тарту, Латвійскі дзяржаўны універсітэт — па пяць. Астатнія ВНУ мелі

права прадставіць толькі па дзве каманды.

На працягу шасці гадзін каманды, якія складаліся з трох чалавек, расілі заданні, тэсты якіх былі на англійскай мове.

Пераможцы 1/4 фінала, якімі сталі і беларускія студэнты з БДУ, паедуць на паўфінал сусветнага першынства, што адбудзецца ўжо 30 лістапада ў Санкт-Пецярбургу. Па ацэнках спецыялістаў, нашы маладыя праграмісты традыцыйна маюць рэальныя шансы на перамогу, так што ўдзел у фінале, які пройдзе вясной будучага года ў Сан-Антоніа (ЗША) ім амаль што забяспечаны.

Прэзентацыя

Кнігі пачалі
размаўляць і
нават спяваць

У рамках праекта "Стварэнне бібліятэкі школьніка" зроблены камп'ютэры для невідущчых Ёсць машына маркі "Ролс-ройс". А ці вядома вам, чаму яна так называецца? Жылі два чалавекі: адзін па прозвішчы Ролс — інжынер, другі — багач Ройс. Яны аб'ядналі свае намаганні, у выніку чаго і з'явілася такое аўто. Інвалід па зроку з дзяцінства, эканаміст па адукацыі, уладальнік уласнай фірмы ААА "Інвасервіс" Валеры Ананьеў стаў супрацоўнічаць з вядомым вучоным, доктарам тэхнічных навук прафесарам Барысам Лабанавым, які ўзначальвае лабораторыю сінтэзатару голасу Аб'яднанага інстытута праблем інфарматыкі НАН Беларусі.

Вынікам гэтага супрацоўніцтва сталі камп'ютэры для невідущчых, якія могуць гаварыць. Пакуль імі шырока не могуць карыстацца тэля, хтэмае ў гэтым патрэбу ў Беларусі (па афіцыйных звестках, у нас не менш за 20 тысяч інвалідаў першай і другой груп па зроку. Але на самой справе тых, што амаль не бачаць, куды больш). Пачынаючы з наступнага года, такія камп'ютэры з'явіцца ў спецыяльных школах для дзяцей з парушэннямі зроку, а потым, магчыма, і ў публічных бібліятэках краіны. Дадзены праект, прынамсі, рэалізуецца ў рамках праекта "Стварэнне бібліятэкі школьніка".

— Я паставіў перад сабой задачу, — расказвае Валеры Ананьеў, — прыдумаць нешта такое, каб невідущчы мог самастойна чытаць кнігі, пры ўмове, канешне, што гэта "вынаходніцтва" будзе не занадта складаным у эксплуатацыі і не вельмі дарагім. Спосабы стварэння кнігі для невідущчых існавалі і раней. Адзін з іх — запіс дыктарам тэксту з наступным тыражываннем на касету ці на кампакт-дыск. Але ўсё гэта зусім нятанна. Акрамя таго, такі спосаб не прадудлеждае сістэму пошуку — тэкст трэба чытаць бесперапынна. Наша ж ідэя заключалася ў наступным: выкарыстоўваць электронную версію той ці іншай кнігі, папярэдне праставіўшы націск у словах, каб тэкст гучаў з пэўнай інтанацыяй. Сінтэзатар Лабанава, між іншым, адзін з нямногіх апаратаў, што могуць гаварыць з інтанацыяй, якая вельмі прыбліжана да чалавечай... Акрамя гэтага, трэба было зрабіць фанетычную карэкцыю тэкста, размеціць яго спецыяльнымі знакамі для работы пошукавай сістэмы. Каб ажыццявіць такі праект, неабходны былі грошы. Падтрымала Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА ў Беларусі. Яна выдзеліла на гэтыя мэты невялікі грант. Дзякуючы гэтаму была ажыццёўлена частка праекта Ананьева — праграма "Чыталынік". Другая яго частка прысвечана стварэнню спецыяльнай выдавецкай сістэмы, якая будзе непасрэдна рабіць кнігі, што размаўляюць. Толькі тады можна будзе хутка выпускаць кнігі для невідущчых. А пакуль распрацоўшчыкі зрабілі ўсяго дзве такія кнігі!

Цяпер лабораторыя сінтэзатару чалавечага голасу працуе над стварэннем "навадыра" для невідущчага. Гэта спецыяльная праграма, якая "чытае" "малюнак" і ператварае яго ў гукую тэкставую інфармацыю. Такая праграма можа працаваць нават у звычайным "мобільніку", які мае фотакамеру і навушнікі.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Раіса ДОУГАНЬ.

Аграгарадок
Аўсянка

У гэтым годзе дзяржава аказала беспрэцэдэнтную дапамогу аграрнаму сектару. У рамках Дзяржаўнай праграмы адроджэння і развіцця вёскі толькі з фонду падтрымкі сельскай гаспадаркі было накіравана больш за 1,5 трыльёна беларускіх рублёў. А ў цэлым з усіх крыніц фінансавання — амаль удвая больш: каля 1,5 мільярда амерыканскіх долараў. Аграгарадок "Аўсянка" уваходзіць у лік 20 працэнтаў адноўленых і рэканструяваных аграгарадкаў. Тут усё прыгожа, прадумана і зручна: добра абсталяваная бальніца, сучасная школа, Дом культуры. "Мы прывяздзем у парадак астатнія гарады і вёскі. Мы пабудуем аграгарадкі, і там будуць жыць у спрыяльных умовах прыгожыя беларускія людзі — гэта мая мара. І мы на справе даказалі, што здольны гэта зрабіць", — сказаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка сёлета на Дажынках у Слуцку

Фота Алега ФАЙНЦКАГА, БелТА.

Глыбінка

Настальгія па Сахаліну...

Каб патрапіць на Сахалін — далёкі ад расійскай сталіцы востраў, вялікі рускі пісьменнік Антон Чэхаў здзейсніў няпростое, у тысячы кіламетраў, падарожжа.

У нас — сустрэча з іншым Сахалінам. З вёскай у Салігорскім раёне. Усяго толькі пару гадзін на маршрутным таксі "Мінск — Салігорск". Усяго толькі — сто з нечым кіламетраў ад беларускай сталіцы.

Беларускі Сахалін — ці не на самай ускраіне горада шахцёраў. Але ўжо на тэрыторыі Салігорскага раёна. Адкуль, з якіх часін паселішча з такой нетыповай для Беларусі назвай? Дакладных даных на гэтую тэму няма. Ніхто ніякіх адмысловых даследаў не праводзіў. І глыбокіх старажылаў у паселішчы няма.

Праўда, адна версія ўсё ж існуе (і, відаць, дастаткова праўдападобная). Першым пасяленцам (трэба меркаваць, яшчэ ў давенную пару) аказаўся ўчарашні жыхар Сахаліна сапраўднага. Сёння ўжо не помняць яго імя і прозвішча. Толькі і паўтараюць з пакалення ў пакаленне: "Быў такі сахалінец..."

А хто сёння застаўся ў беларуска-салігорскім Сахаліне? З 17 хат толькі ў шасці пражываюць стала прапісаных ў сельсавеце жыхары. Знаёмцаў з сахалінцамі... Пенсіянер, інвалід 2-й групы Аляксандр Фёдаравіч Навіцкі. Павел Фёдаравіч Лойка — таксама пенсіянер. Праўда, крыху старэйшы. Яму ўжо 70... Жывуць па аднаму. У суседніх хатах — таксама мужчыны-адзіночкі. Амаль саракагадовы Вячаслаў Гапановіч працуе паляводам у калгасе "Гарняк" (цяпер ужо СВК "Гарняк"). А пяцідзясяцігадовы Барыс Дземідовіч — газаэлектраваршчык у "Спецшахтабудзе".

І толькі ў адной з сахалінскіх хат — дзіцячыя галасы. Зусім нядаўна ў салігорскі прыгарад з Казахстана пераехала Людміла Іва-

наўна Ісакава. Яшчэ не пенсіянерка. Але сядзіць дома. Думае, куды б на працу ўладкавацца. Зяць — трыццацігадовы Уладзімір Вячаслававіч Мірашнічэнка — працуе крапільчыкам у трэцім рудніку. Увогуле, "Беларуськалій" з усімі яго структурнымі падраздзяленнямі — што для сахалінцаў, што для жыхароў іншых прыгарадных вёсак — сапраўднае шчасце. "Хатня б толькі ўладкавацца на шахту, на руднік", — гавораць тут як пра выразненне ўсіх жыццёвых клопатаў адразу. Канешне ж, такое шчасце не ўсім адразу ў рукі бяжыць. Але ж раптам папчасціць... Тады і вясковае жыццё зусім не вясковае. Хутчэй — гарадское. І для Сахаліна — таксама. Крамаў розных побач хапае. Завядзі, калі не ў пякар, невялікі агародзік — і жыві не тужы...

А ў хаце Людмілы Іванаўны Ісакавай — яшчэ дачка Яўгенія, двое ўнукаў. Аляксей і Георгій. Першы з іх — школьнік. Ён дакладна ведае, што такое востраў Сахалін, сваю родную вёсачку з далёкім краем ніякім чынам не параўноўвае. А калі і параўноўвае, то толькі ў лепшы бок. Асабліва падабаецца ў салігорскім Сахаліне хлопчыкам улетку, на пачатку восені. Раздолле!.. Сеў на веласіпед — і калі з канца ў канец. Ні табе машын, ні хуліганаў гарадскіх. Праўда, пакуль яшчэ і самі хлопчыкі — навічкі ў Сахаліне. Пакуль яшчэ толькі даследуюць, вывучаюць ваколіцы, запамінаюць назвы суседніх пасёлкаў. Раней іх (здара-

еца, што і зараз) называлі па нумарах: першы, другі, трэці... А ўсе скопам: "Чыжэвіцкія пасёлкі..." Сёння — гордая назва Сахалін.

Падарожжа па востраве Сахалін падштурхнула Антона Паўлавіча Чэхава і да наступнага запісу: "Нідзе старое так хутка не забываецца, як на Сахаліне, менавіта дзякуючы надзвычайнай рухавасці ссыльнага насельніцтва, якое тут змяняецца карэнным чынам кожныя пяць гадоў, і часткова адсутнасцю ў тутэйшых канцылярыях сумленых архіваў. Тое, што было 20-25 гадоў таму, лічыцца глыбокай даўніною, ужо забытай, загінуўшай для гісторыі. Зберагліся, ацалелі толькі некаторыя пабудовы, ацалелі Мікрукоў, дзесяткі два анекдотаў, ды засталіся яшчэ лічбы, якія не заслугоўваюць ніякага даверу, паколькі ніводная канцылярыя тады не ведала, колькі на востраве арыштантаў, колькі збегла, памерла і іншага".

З самых галоўных "гісторыкаў" салігорскага Сахаліна — Павел Фёдаравіч Лойка. Па-першае, старажыл. Яму і карты ў рукі. Але не вельмі любіць Павел Фёдаравіч рассядзтвацца на лаўцы пры дарозе. У яго адзінага поўны двор жыўнасці. І куры, і свінні. Калі здзіўляе каго, што, маўляў, адзін Павел Фёдаравіч на Сахаліне вырашае харчовую праграму, старажыл у "гульнію" ўключаецца імгненна: "А хто ж нас забяспечыць, акрамя саміх сябе?" На самой справе праблем з дастаўкай

тавараў у Сахалін — ніякіх. Горад зусім побач. Да аўталаўкі спажыўкааперацыі можна завітаць у любы момант.

Сувязь у Сахаліна з астатнім светам — не толькі праз тэлевізійныя стасункі. Не толькі дзеля таго, каб пенсію раз у месяц прывезці, заглядае ў вёску і паштальён Марыя Уладзіміраўна Тропына. Сахалін з шасцю жылымі хатамі на яе ўчастку — ці не самае турботнае паселішча. Тут выпісваюць дзве "Советские Белоруссии", па аднаму экзэмпляру "Народнай газеты", "Рэспублікі", "Белорусской нивы" і тры "раёнкі". Відаць, Сахалін па колькасці чытачоў — самая "прасунутая" ў краіне вёска!

І ўсё ж такі нешта з гісторыі Павел Фёдаравіч мог бы расказаць. Калі не Сахаліна, то навакольных вёсак. З суседніх Кулакоў (усё той жа Чыжэвіцкі сельсавеў) — пісьменнік Аляксей Кулакоўскі. З Кулакоў і драматург Анатоль Дзялендзік (ён жа і сцэнарый "Настасі Слупкай" напісаў)...

"Добрыя людзі і добрыя справы ўжо не з'яўляюцца рэдкасцю", — пісаў у "Востраве Сахалін" Антон Паўлавіч Чэхаў. Пазнаёміўшыся з салігорскімі сахалінцамі... Але толькі ці доўгі век у вёсцы Сахалін, што непрыкметна схавалася паміж салігорскімі руднікамі і гарадскімі хмарачосамі?..

С К В Е Р А Б У Л А К А

Энцыклапедыя фальклору

У выдавецтве "Беларуская энцыклапедыя" выйшаў з друку першы том двухтомнай энцыклапедыі "Беларускі фальклор". Як адзначана ў прадмове, гэта першае ў гісторыі нацыянальнай культуры навукова-даведачнае выданне, якое шырока асвятляе пытанні духоўнай культуры беларусаў, непаўторнасць мастацкай творчасці беларускага народа, разнастайнасць яго відаў і жанраў, створаных пазычымі словам вобразу. Усяго ў энцыклапедыю ўвойдзе каля 3 тысяч артыкулаў, прысвечаных абрадам, звычаям, традыцыям і вераванням беларусаў, іх вусна-пазымнай творчасці, народнаму мастацтву. Значная частка артыкулаў прысвечана фалькларыстычнай навуцы, яе гісторыі, асноўным тэндэнцыям развіцця, а таксама даследчыкам беларускага фальклору, яго зборшчыкам і папулярным аўтарам. Выданне адрасавана ўсім, хто цікавіцца беларускім фальклорам, нацыянальнай культурай беларускага народа. Газета "Голас Радзімы" таксама прадстаўлена ў гэтай энцыклапедыі, бо на працягу ўсіх 50 гадоў існавання адлюстроўвала беларускую фальклорную спадчыну. Есць тут артыкулы пра беларускі гурт народнай песні "Маланка" (Польшча), беларускае выдавецтва ў эміграцыі "Заранка" і навуковы часопіс "Запісы", дзе выдаваліся фальклорныя матэрыялы Адама Варлыгі, сабраныя на Лагойшчыне (існавалі ў Германіі і ЗША), пра фалькларыстыку, этнографію і пісьменніцу XIX стагоддзя Марыю Косяц, якая апісвала і выкарыстоўвала ў сваіх творах фальклор беларускіх перасяленцаў у Чарнігаўскай губерні, іншыя звесткі, якія датычацца беларусаў замежжа. Энцыклапедыя "Беларускі фальклор", выдадзеная дзякуючы фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, ужо паступіла ў кнігарні, яе можна таксама набыць непасрэдна ў выдавецтве.

Ганна КОШ.

Бабуліны сакрэты

Цікавае назіранне — амаль кожны з нас у дзяцінстве пад Новы год выразаў сняжынку з паперы на вокны: і ў дзіцячым садку і пазней, у школе, але пры слове "выцінанка" вочы здзіўлена акругляюцца: "Што гэта? Мастацтва такое? Выразанне з паперы?"

Выцінанка — з'ява, якая належыць выключна да сялянскай культуры. Нягледзячы на тое, што росквіт яе прыпадае на XIX—XX стагоддзі. (пэўны ўздым — на 40-я—50-я гады XX стагоддзя), яна ўсё ж нясе ў сабе, як і любы іншы від народнага дэкаратыўна-побытавага мастацтва, вобразы старажытных, народжаных міфалагічным мысленнем. Выцінанка названа перыяду — тэкст пра стварэнне Сусвету, яго структуру і месца ў ім чалавека, які можна чытаць як збор казак і паданняў, авалодаўшы алфавітам з гэтых вобразаў. У часы свайго росквіту выцінанка мела выключна ўтылітарнае прызначэнне — фіранка на акно, сурвэтка, рагавічок на паліцу, цапка для дзіцяці ці аздабленне для труны — усе гэтыя рэчы адыгрывалі сваю ролю ў побыце селяніна.

Чаму менавіта папера? Адказ: па прычыне сваёй таннасці і даступнасці, бо на той час прамысловая вытворчасць цалкам задавальняла попыт грамадства ў паперы. Крыху пазней, калі сялянская гаспадарка пабагацела і разжылася, папера паступова выцясяецца тэкстылем. Але выцінанка працявае існаваць: перайшоўшы з паперы на танны паркаль яна па-ранейшаму займае сваё месца на вокнах, паліцах, сталах. Аднак, у сялянскай свядомасці фарміруюцца адносіны да рукатворных рэчаў, як да тых, што вымусіла да існавання галечка і беднасць. Гэта датычыцца не толькі папяровых вырабаў. Паступова да рангу "прыкмет галечы" прылічваюцца любыя творы хатняга ткацтва, ганчарства, пляцення. Масавая вытворчасць выцясяе індывідуальную.

Вось так выцінанка становіцца забытай. Навошта захоўваць паперу? Выкінуць і выразаць новы твор, сапсаваўшы — ізноў выкінуць! З гэтай прычыны сёння цяж-

ка рабіць класіфікацыю старых твораў выцінанкі — іх проста няма ў наяўнасці. Немагчыма і даследаваць рэгіянальныя асаблівасці.

Грамадства не стаіць на месцы. Развіваецца прамысловасць, спрашчаецца побыт, але ў нашых чыстых кватэрах з цэнтральным

уюць творы мастацтва). Гэта адначасова стала і заканчэннем яе жыцця, і пачаткам новага. Гэта іншае існаванне выцінанкі — нібыта жыццё пасля смерці. Цяпер выцінанка — напамін пра былое, як партрэт бабулі на сцяне.

Сучасныя выцінаншчыкі — у

апяпленнем нам пачынае не хапаць паху прасмаленага дрэва, стракатання конікаў, паху сырадою. Усе рукатворныя рэчы пацяврджаюць існаванне нашай нематэрыяльнай душы. І мы бяром у рукі нажніцы, выразаем. Вырастаюць дрэвы з паперы, што яднаюць нябёсы і зямлю. У голлі спяваюць ітгашкі, папяровае сонца грэе. Сапраўды грэе, але не цела — душу! Школьныя настаўніца дае нажніцы і паперу хлопчыкам, каб заняць іх, бо яны не хочуць вышываць, як дзяўчынкі, на ўроках працы. І пачынаецца творчасць.

Што такое сучасная выцінанка? Мы не вешаем папяровыя фіранкі, як нашы бабулі, што часам не мелі хлеба, але заўсёды імкнуліся да прыгажосці. Мы не выразаем на сурвэтках карункі, каб упрыгожыць кватэру на Вялікідзень. Выцінанка атрымала рамкі (сапраўдныя рамкі, у якія апра-

бо-

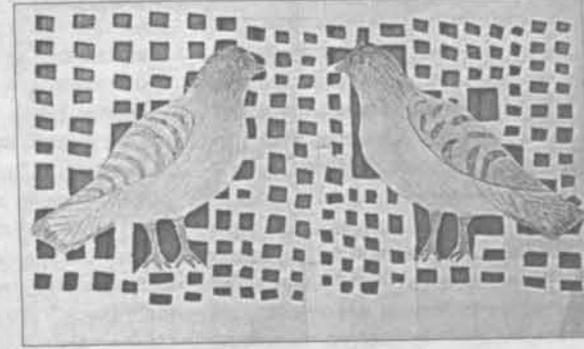
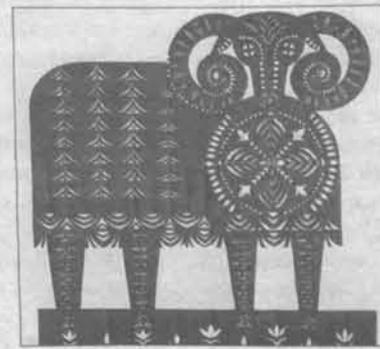
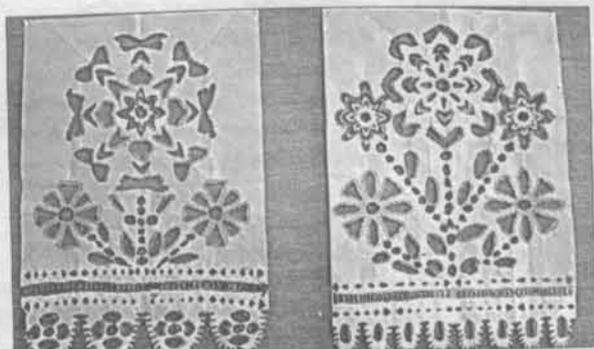
льшасці сваёй прафесійныя мастакі — не могуць пагадзіцца з ціхім сыходам любімага мастацтва. Мы шукаем сучасныя формы, пакідаючы традыцыйную сутнасць. Вярнуць выцінанцы былое значэнне неад'емнай часткі жыцця — ці гэта не мэта для мастака? Пошук, пошук, пошук. Галоўнае, не сапсаваць, не апошліць!

Дзе ёй быць, якой быць? У асвятляльніках, паштоўках, у

якасці ілюстрацый, у тэатры, на сцэне — поле дзейнасці выцінаншчыка шырокае. Пра гэта і паспрабавала распавесці выстава "Папяровы сусвет", што прайшла ў гэтым годзе (восенню) у мастацкай галерэі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці. Лепшыя мастакі, члены Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, пачынаючы выцінаншчыкі, сапраўдныя вясковыя майстры, нашы суседзі з Польшчы, Літвы, Украіны прадставілі свае творы. Шырокая палітра вобразаў і форм: ад самых традыцыйных да сучасных дызайнерскіх пошукаў. Усё гэта расказ пра яе, Выцінанку. Ужо вядомыя імёны: Вячаслаў Дубінка, Ніна Сакалова-Кубай, маладыя мастакі Наталля і Лізавета Чырвонцавай, Вольга Бабурьіна, іх вучні і паслядоўнікі. Яркі вылучыліся творы Наталлі Адзінец з вёскі Засмужжа Любанскага раёна. Яе фіранкі, сурвэты, рагавічкі — сапраўдныя шэдэўры традыцыйнага народнага мастацтва.

Хто ведае, можа калі-небудзь беларуская выцінанка з сімваламі Дрэва Жыцця дарасце да статусу нацыянальнага сімвала і стане побач са Слуцкім поясам, саламянай птушкай і павуком, ільняным вышываным ручніком, беларускімі трактарамі...

Наталля СУХАЯ, старшыня секцыі выцінанкі Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. НА ЗДЫМКАХ: Наталля АДЗІНЕЦ з Любанскага раёна; традыцыйная фіранка на акне; Вольга БАБУРЬІНА за работай; "Раство" і "Авен" Лізаветы Чырвонцавай; выцінанкі Н. Адзінец з выявамі "букетаў" — сімваламі "дрэва жыцця", традыцыйная выбіванка з галубамі з Валожынскага раёна. Фота з архіваў аўтара.

Музей міфалогіі і лесу

У Заслаўі адкрыты новы музей — адзіны ў нашай краіне Дзіцячы музей міфалогіі і лесу. Месціцца ён на тэрыторыі Заслаўскага лясніцтва, у той жа час уваходзіць у комплекс гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Заслаўе". Ідэя ўзнікла ў 2001 годзе і нарэшце ажыццёўлена.

Пакуль што музей займае невялікае памяшканне, аформленае пад казачны лес і балота, дзе жывуць нячысцікі. Ды і саміх нячысцікаў можна пабачыць тут жа: касматы Лесавік, пакрыты цінай Вадзянік, Вурдалак, чые чырвоныя вочы і страшныя злы позірк прымушаюць уздрыгнуць ад жаху... Можна колькі заўгодна казак чытаць пра іх дзеям, але магчымаць убачыць гэтыя абліччы прыцягне, безумоўна, у Заслаўе дзятву з усёй Беларусі. Тым больш, што тут і клас для школьнікаў падрыхтавалі. Хутка ў музеі з'явіцца пудзілы звяроў і птушак, можна будзе праводзіць урокі біялогіі і літаратуры. Куток "Хата ляснічага" з вялікім дубовым сталом, лавамі, печкай і ўсім неабходным начиннем чакае наведвальнікаў.

У такой абстаноўцы ўрок будзе надзвычай запамінальным. Тут Дамавога дзеці ўбачаць не толькі як экспанат музея, але адчуваюць усёй сваёй істотай, прагнай да ўсяго незвычайнага і таямнічага. НА ЗДЫМКАХ: Музей міфалогіі і лесу; які страшны Вурдалак!; сярод першых наведвальнікаў — дэпутаты і члены ўрада; карагод пані Зосі, які агучваюць гукі дуды. Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Смачна есці!

Проса як абрадавая злакавая расліна ў жыхароў Тураўшчыны (на прыкладзе вёскі Верасніца Жыткавіцкага раёна)

Кожны дзень мы спажываем стравы з зерня і нават не задумваемся пра той глыбокі сэнс, які ўкладалі нашы продкі ў кожнае зярнятка. Спрадзеку хлебарабы назіралі: з аднаго зярнятка вырастае колас, а з коласа — яшчэ мноства каласоў, і так множыцца бясконца. Гэтую ўласцівасць множыцца, працягваючы жыццё і даючы дабрабыт, людзі спадзяваліся набыць, спажываючы стравы з зерня.

Каша — самая старажытная з іх — захавалася ў традыцыйных абрадах беларусаў да нашага часу. Звараная ў гаршчок (а гаршчок — сімвал дома, сям'і, пэўнай супольнасці, роду) і спажытая супольна, яна асэнсоўвалася як сімвал працягу роду і добрага ўраджаю. Каша з'яўляецца адной з галоўных страў у пачатковай і завяршальнай фазах жыццёвага цыкла.

Гэтыя звесткі ўспомніліся мне падчас экспедыцыі гэтага года на Тураўшчыну, у вёску Верасніца Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці, дзе запісвала ад мясцовых жанчын рэцэпты народнай кухні. З гэтых звестак выдзеліла тэму проса як найбольш характэрнай для рэгіёна і самай старажытнай культуры, адлюстраванай у абрадавых стравах. Дарэчы, на Тураўшчыне некалі шырока бытвала веснавая карагодная гульня "Проса", прымеркаваная да магічных абрадаў падрыхтоўкі ляда, сяўбы. Аграрна-магічныя элементы ў ёй арганічна з'яднаны са шлюбнай

сімволікай (выкрадання і продажу дзяўчат).

Паспрабуем прасачыць за тым, як выкарыстоўваецца зерне проса ў традыцыйных сямейных абрадах жыхароў адной з вёсак гэтага рэгіёна. Кацярына Семянкі нарадзілася ў Верасніцы ў 1945 годзе і ўвесь час тут жыве, гадуе ўнукаў, даглядае старую маці. Вопыт як гаспадыня, якая корміць вялікую сям'ю і прытрымліваецца мясцовых традыцый, мае вялікі. Яна расказвае:

— КАШУ з проса ў нас вараць, як варацілася дзіця — на хрэсціны, а як памірае чалавек — на памінкі, на Дзяды таксама. Некалі такую самую кашу варылі і на вяселле. Зараз ужо не вараць. У канцы вяселля абавязкова елі боршч, а затым кашу. Гэтак жа і на памінкі — толькі там каша посная, без малака. Проста кладуць грудзачку кашы і ядуць. І ўсюды ў нас каша прасяная.

"БАБІНА КАША"

— Летась я спраўляла свайму ўнучку хрэсціны і варыла кашу як бабка. За сталом душ 30 было, то варыла кашу ў вялікім пяцілітровым гліняным гаршчоку. Насыпала проса (цяпер купляюць у магазіне і называюць яго "пшано") і заліла малаком (ваду не дабаўляла). Як стала гусцець, вынула кашу з печы, вымешала, дадаючы 200 грамаў каровінага масла, цукар і мёд, убла 4 яйкі, тады зноў паставіла ў печ і на чэрані даварыла. Зверху гаршчок накрыла місачкай, дык каша так паднялася, што ўпёрлася ў гэтую "Скарбонку" падрыхтавала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

місачку — атрымалася жоўценякая, пышная, высокая, як і трэба на хрэсціны.

— А дзе вы такія гліняныя гаршкі купляеце?

— У нас тут возіць вясной такія гаршкі са Столінскага раёна. Светлыя, харошыя, унутры паліваныя і зверху грошкі.

Тады абвязала я гэтую кашу палатняным ручніком і падала на стол. Кумаўя пачалі таргавацца за яе, а госці — класці падарункі, грошы на гэту кашу. Кум з кумою — хто больш. Самае цікавае на хрэсцінах — бабіна каша. За сталом ёсць чалавек, якога выбіраюць лічыць грошы, ён ужо лічыць, а кум з кумою кладуць грошы: хто больш дасць, той будзе гаршчок біць. Але так ужо вядзецца, што кум гаршчок б'е, дык кума, хоць і больш пакладзе, стараецца куму паддацца. Цяпер сталы харошыя, паліраваныя, дык кладуць на край стала дошку, каб не пашкодзіць, кум тры разы падымае і б'е гаршчок. Каша добрая, крэпкая, дык вакол яе рассыпаюцца чарапкі, а яна так і стаіць, як у гаршчоку. Тады яе перакладаюць на паднос, даюць куму нож, і ён рэжа на малыя кукі, якія раздаюць прысутным. А чарапкі па нашаму звычайу збіраюць і захоўваюць да вяселля гэтага малага, чые хрэсціны спраўляюцца, бо гэтыя чарапкі пгчаслівыя. Мне мая сваякруза расказвала, што так трэба рабіць. Такая ў нас "Бабіна каша".

"Тураўшчына: мінулае, сучаснасць, будучыня"

Так называецца сумеснае выданне Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і "Тураўскага навукова-асветніцкага таварыства". З 2000 года выйшла ў свет 5 выпускаў, якія змяшчаюць навуковыя артыкулы пра раслінны і жывёльны свет, глебу, археалагічныя помнікі, вучоных-даследчыкаў гэтага краю, яго гісторыю, матэрыяльную і духоўную культуру — гаворку мясцовых людзей, народныя традыцыі, рамёствы і промыслы, краянаўчы і рэлігійныя матэрыялы, пра калектывы мастацкай самадзейнасці і мясцовых паэтаў, знаёмяць з іх творчасцю. Трэці выпуск прысвечаны 60-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Дню беларускага пісьменства ў Тураве, які праводзіўся тут у 2004 годзе, а чацвёрты выпуск — 1000-годдзю Тураўскай епархіі і 1025-годдзю Турава, якія адзначаліся ў верасні 2005 года. Гэтыя матэрыялы з'явіцца навуковай асновай для абгрунтавання пераўтварэння Дзяржаўнага нацыянальнага парка "Прыпяці" ў Дзяржаўны нацыянальны парк "Тураўшчына", стварэнне якога закладзена ў генеральнай схеме рацыянальнага размяшчэння прыродных тэрыторый Рэспублікі Беларусь, што асабліва ахоўваюцца, зацверджанай Саветам Міністраў нашай краіны ў 1995 годзе, а таксама для ўключэння Тураўшчыны ў турыстычныя маршруты.

Народны каляндар "Снежань вока снегам цешыць..."

1, 2 і 3 снежня некалі ўважліва наглядзілі за надвор'ем: калі 1-га пагодна — пагодлівая і ранняя будзе вясна; якое надвор'е 2 снежня, такое і ў сенажаць; якое 3 снежня — такое і ў жніво.

4-га — прысвятак Увядзенне ў праваслаўных беларусаў, пра які кажуць, што ён свят навядзе. У католікаў у гэты дзень Барбара (тое ж, што ў праваслаўных Варвары). Частуюцца варанымі або печанымі варэнікамі з макама, мёдам або каноплямі. Нічога не рабілі.

5-га — Савы ў католікаў. Кажуць: "Барбара мосціць, Сава пвікі войстрыць, а Мікола прыбівае". У праваслаўных — Пракоп. Пра гэты прысвятак кажуць: "Прыйдзе Пракоп хмуры — раскапае гурты". На Паазер'і слягне некалі талакой расстаўлялі вешкі ля дарог, каб не збіліся са шляху падарожнікі.

6-га — дзень, вольны ад працэння ў піліпаўскія вечары, які называецца Матрыхваны. Дзяўчаты варажылі пра будучае замужжа. У католікаў — Мікола.

7-га — Кацярыны, свята свечкі.

9-га — Юр'е Зімовы (Ягорыя, Цуды), калі гаспадары падстрыгалі коням хвасты, стрыглі авечак, даглядалі кароў. Лічылася, што з гэтага дня святы Юр'я дае свабоду ваўкам — выпускае іх да веснавага Юр'я.

13-га — Андросы (Андрэйкі) — дзевочае свята, калі адбываюцца такія ж варожбы, як і перад Новым годам.

14-га — прысвятак Навум, калі пачыналі некалі вучыць грамаде сялянскіх дзяцей. Казалі: "Навум наставіць на вум".

17-га — Варвары ў праваслаўных. Некалі гэта быў, пэўна, дзень зімовага сонцастання, бо пра яго кажуць: "Варвара ноч урвала, а дзень надгачыла". Прысвятак лічыцца Сераданосцем — сяродзінай каляднага посту, як Хрэсціны на Вялікі Пост.

18-га — Савы, калі жанчыны не пралі, а маталі клубкі на матужкі, а таксама таўклі проса, ячмень на куццо, жыта малолі на каляднікі, а мужчыны плялі пасталы і вілі валокі.

19-га — Мікола Зімовы (Мікола, Мікольшчына), пра якога кажуць: "Да Міколы няма зімы ніколі". На Варвары Савы і Міколу нельга было ні снаваць, ні ткаць. У гэты дзень праводзілі свята свечкі: гаспадар, які захоўваў мікольскую свечку, частаваў братчыкаў, затым свечку ставілі ў лубок з жытам і пераносілі ў суседнюю хату, дзе ў наступным годзе меліся адзначаць Мікольшчыну.

21-22-га — Дзень астранамічнага зімовага сонцастання.

22-га — Ганны ў праваслаўных, два тыдні да Каляд. Кажуць: "На Ганкі запрагай каня ў санкі".

24-га — Пасная абрадавая вяселля чэра-куцця ў католікаў, пачатак Каляд, якія доўжацца ў іх да 6 студзеня. Хаджэнне са звяздой, з песнямі, спецыяльна прымеркаванымі да гэтага дня.

25-га — Ражджаство па календары заходніх канфесій, а 31-га — Багатая або Шчодрая куцця.

З "Народнага календара" Алесь ЛОЗКІ.

НА ЭКСКУРСІЮ Ў ВЁСКУ

АДКРЫВАЕМ БЕЛАРУСЬ

Агратурызм у Беларусі — з'ява новая. Ён пачаў развівацца толькі тры гады таму, але вельмі хутка звярнуў на сябе ўвагу, і зараз многія жыхары гарадоў выязджаюць на выхадныя ў вёску, некаторыя праводзяць тут адпачынак, час ад часу ў госці да гаспадароў беларускіх сядзіб прыязджаюць іншаземцы.

Развіццё сельскага турызму падтрымліваецца дзяржавай. Па словах намесніка міністра спорту і турызму Чэслава ШУЛЬГІ, прыкладаецца шмат намаганняў, накіраваных на падтрымку і добраўпарадкаванне малых і сярэдніх населеных пунктаў. Так, кожны год рэспубліканскія святы — Дажынкi і Дзень пісьменства — праходзяць у розных месцах. Гэта дазваляе ствараць больш турыстычных рэсурсаў: будаваць гасцініцы, кафэ і рэстараны, сувенірныя крамы. ГА "Агра- і экатурызм" прапанавала ўвесці яшчэ адно свята — Свята сельскага турызму, якое будзе праходзіць у кожны другі суботу і нядзелю чэрвеня. У гэтым годзе яно адбылося ў Расонскім раёне, што на мяжы з Расіяй.

Агратурызм — вельмі перспектывны накірунак для нашай краіны. Акрамя шматлікіх запаведных мясцін і нацыянальных паркаў, незлічоных рэк і азёр, бязмежных лясоў, Беларусь валодае яшчэ адным экзатычным багаццем — сотнямі маляўнічых вёсак. Гаспадары самі добраўпарадкоўваюць хаты і бліжэйшыя тэрыторыі. Зараз распрацоўваюцца схемы фінансавай падтрымкі ўладальнікаў сядзіб. Адной з першых можа стаць праграма малых грантаў, калі дзяржава забяспечвае чвэрць кошту турыстычнага праекта, ці сістэма льготнага кредытавання.

Гаворачы аб сельскім турызме, нельга забываць, што ён забяспечвае людзей працай, прыносіць пэўны даход. Хоць, па словах старшыні ГА "Агра- і экатурызм" Валерыя КЛІЦУНОВАЙ, спыраюцца, што агратурызм выратуе вёску, пакуль яшчэ рана, усё-такі шанс ёсць: людзі застаюцца жыць на сяле, развіваецца інфраструктура вёсак, узмацняецца нацыянальная самасвядомасць чалавека.

Сёння ў Беларусі ўжо больш за 70 сядзіб, што прымаюць турыстаў. Большасць з іх знаходзіцца ў Гродзенскай і Брэсцкай абласцях, кожная вызначаецца сваім асаблівым каларытам. Хоць часам і стылізаваны гаспадаркі аднолькавымі прыладамі працы і нацыянальным начыненнем, яны ўсё ж вельмі не падобныя адна на другую. Зразумець, чаму так атрымліваецца, няцяжка, калі пазнаёмімся з іх гаспадарамі.

Адпачыць ад безупыннага шуму і мітусні гарада, удыхнуць поўнымі грудзямі свежае паветра, атрымаць асалоду ад цішыні і прыгажосці прыроды, забыць пра надакучлівыя дыеты і зведаць смак здаровай вясковай ежы — ці не мара гэта многіх гараджан. Сёння, калі ў краіне хуткімі тэмпамі ідзе развіццё сельскага ці агратурызму, і самае нерэальнае здзяйсняецца. Мне давялося ўпэўніцца ў гэтым асабіста. Нядаўна Міністэрствамі замежных спраў, спорту і турызму Беларусі і грамадскім аб'яднаннем "Агра- і экатурызм" быў арганізаваны прэс-тур "Падарожжа ў глыбінку" для замежных журналістаў. На працягу чатырох дзён журналісты пазнавалі Беларусь па яе сцэжках, па тых рэчках, дзе купаліся, у тасунках з людзьмі, з якімі знаёміліся, па тых прыродных і архітэктурных помніках, што засталіся нам ад продкаў.

ПАДАРОЖЖА АД ЧАЛАВЕКА ДА ЧАЛАВЕКА ПРАЗ КУЛЬТУРНЫЯ КАПТОЎНАСЦІ

Пачалося наша падарожжа з наведвання музея матэрыяльнай культуры "Дудуткі", які быў створаны па ініцыятыве пісьменніка Яўгена Будзінаса. Раней на гэтым месцы знаходзілася сядзіба, і пражывалі ў ёй шляхцічы Празоравы і Ельскія. Славіліся яны на ўвесь свет незлічонымі талентамі, а таксама тым, што першымі заснавалі рамесніцкія майстэрні ў Беларусі. У пачатку 90-ых гадоў мінулага стагоддзя на месцы сядзіб быў заснаваны музей, а ў ім створаны майстэрні ганчара, каваля, сталяра.

Смачным, толькі што спечаным хлебам, звараным сырам і пры нас збітым маслам пачаставалі жанчыны-гаспадыні, а таксама падзяліліся сакрэтамі вырабу гарэлкі. Пасля наведвання ветранага млына, перад якім абавязкова трэба загадаць жаданне, група дапытлівых і зацікаўленых журналістаў адправілася на сядзібу "Зарачаны" да гаспадароў-прыдумшчыкаў Андрэя і Алы НІЖНІКАЎ. Усё яны робяць сваімі рукамі: і хату пабудавалі, і дызайн у ёй самі стварылі, і забавы для турыстаў прыдумваюць — праз ставок на пароме перабрацца, па падвясным мастку праз рэчку Пціч, што побач працякае, у лес перайсці, а назад вярнуцца з дапамогай "тарзанкі". Нават калі на дварэ дождж ідзе, гаспацям знойдзецца заняткаў. Напрыклад, выселіць прышэўкі паспяваць пад акампанемент гітары ці баяна гаспадары, або ў мяшках паскакаць навывперадкі.

А вось у наступнай сядзібе — "Лалуа" — гімнастыкай

займацца не было калі. Усе спрабавалі стравы грузінскай кухні: мамалыгу, сулугуні, сацыві, хачапуры. Гаспадар, грузін па нацыянальнасці, з французскім прозвішчам, Атары ЛАЛУА часта прымае ў беларускай сляянскай хаце іншаземцаў. У яго ў гасцях пабывалі немцы, галандцы, французы, японцы...

Разнастайнасцю страў, гарачым прыёмам, цікавымі жыццёвымі гісторыямі здзівіла гаспадыню сядзібы "Свіцязянка" Ганна КІТУН. 27 гадоў яна працавала загадчыцай сталовай, прыгатаванне ежы — яе захапленне. Адночы яна стала лаўрэатам міжнароднага фестывалю ў Італіі, і той халаднік (прыгатаваны на бярозавым соку са сматанай), з якім яна некалі атрымала перамогу, давялося паспрабаваць і нам.

На сядзібе "Верас" кармілі таксама смачна, былі тут і беларускія драпікі, і мачанка, але запомнілася яна іншым: сваімі велізарнымі памерамі і незвычайнай утульнасцю. Гаспадарка ў Міхаіла і Ірыны МАКЕЯЎ вялікая — больш за 100 гектараў адной толькі зямлі. І на ёй яны вырошчваюць бульбу, капусту, моркву, займаюцца пасевамі злакавых культур. Акрамя гэтага, у іх арганізавана вытворчасць мэблі і пліткі для выкладкі сцезак. Гаспадарка іх называецца фермерскай, існуе ўжо 13 гадоў, і на працягу гэтага часу дае працу людзям з бліжэйшых вёсак. У вольны час Ірына займаецца любімай справай — ландшафтным дызайнам, у яе садзе больш за 800 дрэў і 200 відаў раслін — незвычайная прыгажосць! Ставок з лебедзямі акружаны кветнікамі, дэкаратыўнымі сцэжкамі, альтанкамі, невялікімі масткамі і скульптурнымі кампазіцыямі. Толькі на сядзібе Макеяў сярод юк і кіпарысаў можна пабачыць жывых паўлінаў.

У адрозненні ад "Вераса", дзе ўся прыгажосць створана рукамі чалавека, сядзіба "Лаўрыновічы" заварожвае сваёй натуральнасцю. Драўляная хатка з прысядзібным участкам адлюстроўвае каларыт беларускай вёскі, дае магчымасць дакрануцца да вытокаў, адпачыць у цішыні на ўлонні прыроды. Гаспадары Генадзь і Валянціна ТРАЦЦЯКІ сустрэлі нас з усёй вясковай ветлівасцю, паказалі галоўнае багацце — прадметы побыту, якія перадаюцца ў сям'і з пакалення ў пакаленне. А на дарогу, па вясковай традыцыі, Валянціна сабрала гасцінец — смачныя салодкія яблыкі — і падаравала кожнаму па дэкаратыўнаму гарбузу ў выглядзе грушы.

Сапраўднымі арыгіналамі аказаліся гаспадары апош-
Заканчэнне на 10-й стар.

НА ЭКСКУРСІЮ У ВЁСКУ

— Пачатак на 9-й стар. —
най з наведаных нам сядзіб "Млынок" Георгій і Ірына ГРЫБАВЫ. Самі турысты з найвялікшым вопытам. За іх плячыма больш за 60 пешых, лыжных, водных, веласіпедных і аўтамабільных падарожжаў. Некалі Георгій, жыхар Брэста, даехаў на веласіпедзе таксама да Брэста, толькі французскага. Ахвоту да актыўнага ладу жыцця гаспадары імкнуцца перадаць і сваім наведвальнікам: прапаноўваюць адна— і трохдзённым паходы на байдарках і веласіпехах па наваколлі. Мясціны тут незвычайныя: недалёка знаходзяцца Белавежская пушча, гарадок Камянец са знакамітай Вежай, і да Брэста ўсяго 35 кіламетраў. У размове гаспадар раскрыўся з нечаканага боку. Аказваецца, гэты авантурыст і закарanelы падарожнік працуе загадчыкам кафедры філасофіі ў Брэскім дзяржаўным тэхнічным універсітэце, а жонка ў яго пад наглядом — дацэнт на той жа кафедры. Некалькі гадоў таму яны арганізавалі з'езд беларусаў, выхадцаў з роднага горада Георгія Іўя. Турызмам пачалі займацца не з-за фінансавай патрэбы, а з-за нястрымнага жадання пашыраць стасункі, знаёміцца з новымі людзьмі.

Дарэчы, трапіць на сядзібу "Млынок" не так проста. Гаспадары прымаюць толькі тых, у каго ёсць прага да новага і жаданне актыўна праводзіць час. У праграму прэс-тура ўваходзіла не толькі знаёмства з беларускай глыбінкай, сельскімі сядзібамі. Зразумець жаданне гаспадароў займацца адраджэннем беларускай вёскі немагчыма без ведання мінулага краіны. А зрабіць гэта можна, калі наведаць архітэктурныя і прыродныя помнікі Беларусі. Багатая спадчына засталася нам ад продкаў. Так, невялікі гарадок Мір вядомы сваім сярэднявечным замкам — помнікам архітэктуры Беларусі, які занесены ў Спіс сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. Ад Навагрудскага мураванага замка пасля руска-польскай вайны 1654-1663 гадоў засталіся, на жаль, толькі руіны, але гэта не стрымлівае вялікую плынь турыстаў у першую сталіцу Вялікага княства Літоўскага, дзе знаходзіцца музей Адама Міцкевіча, паэта, якога лічаць сваім песняром тры народы — беларусы, палякі і літоўцы. Выдатны помнік архітэктуры Беларусі XVII-XVIII стагоддзяў — Ружанскі замак, рэзідэнцыя мацнейшага магнатскага роду Сапе-

гаў — захаваўся ў Ружанах. Гэты палацавы комплекс называлі "Беларускім Версалем". Нават, і зараз, напалову разбураны, ён здаецца велічным і пакідае пасля сябе незабыўнае ўражанне. Вяяодам Пуслоўскім быў пабудаваны ў 1839 годзе Палац у Косаве, 132 пакоі якога вызначаліся непаўторным інтэр'ерам. Вакол Палаца быў закладзены прыгожы парк накіраваны італьянскіх садоў эпохі Адраджэння. Побач з вялікім будынкам Палаца, які добра захаваўся, знаходзіцца невялікая сядзіба кіраўніка паўстання 1794 года Тадэвуша Касцюшкі. Зараз у ёй створаны музей.

Многае з гісторыі роднай старонкі і лёсу нацыянальных каштоўнасцей раскажваюць служачыя мясцовых праваслаўных і каталіцкіх храмаў. Здагалкамі аб часе будаўніцтва і стваральніках Сынкавічскай царквы з ахвотай падзяліўся з намі айцец Арсеній, які ў мурна храме знайшоў пакінутыя продкамі знакі аб тым, што год заснавання царквы 1302, а не 1407, як сцвярджаюць навукоўцы, а семінарысты Жыровіцкага манасты-

ра раскажыць аб дзіўным з'яўленні іконы Божай Маці Жыровіцкай і тых цудах, якія яна творыла. Апошняе месца, якое мы наведалі, — Белавежская пушча. Тут сустрэліся з зубрамі і казулямі, тут можна ўзяць жыватворную энергію ў сасны, падзарадзіцца ў дуба. Пушча ў 1992 годзе была занесена ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА, тут знаходзіцца легендарная рэзідэнцыя Віскулі, размяшчаецца сядзіба Дзёда Мароза, у госці да якога можна прыязджаць не толькі зімой, але і летам.

ПЕРСПЕКТЫВЫ РАЗВІЦЦА СЕЛЬСКАГА ТУРЫЗМУ

У развіцці агратурызму ў Беларусі зроблены толькі першы крок — створаны сядзібы. Далей, па словах старшыні ГА "Агра-і экатурызм" Валерыі КЛІЦУНОВАЙ, трэба ўдасканаліваць "правільны гульні" — ствараць заканадаўчую базу, вырашаць праблемы фінансавай падтрымкі прыватнай ініцыятывы, а таксама займацца рэкламаваннем новага праекта і арганізацыяй спецыяльнай падрыхтоўкі для гаспадароў сядзіб.

У многіх краінах Заходняй Еўропы сельскі турызм пачаў развівацца з 50-ых гадоў мінулага стагоддзя, стандарты ўжо існуюць. Многае беларусы пераймаюць ад сваіх бліжэйшых суседзяў — Літвы і Польшчы. Неаднойчы ў гэтых краінах арганізаваліся навучальныя семінары для гаспадароў сядзіб, спецыялісты ў вобласці турызму прайшлі курсы павышэння кваліфікацыі.

Зараз распрацоўваюцца праграмы так званага "зялёнага турызму", тэматычныя маршруты, што звязваюць паміж сабой сядзібы агульнымі гістарычнымі каштоўнасцямі. З Літвой дзейнічаюць дамовы аб супрацоўніцтве ў стварэнні сумесных праграм для інашэземцаў. Так, ужо існуюць маршруты для палякаў па мясцінах Адама Міцкевіча (а яны знаходзяцца як у Літве, так і ў Беларусі), туры па памятных мясцінах для яўрэяў.

Усяго Беларусь па міжнародных дамовах працуе з 16 дзяржавамі, з 18 рэгіёнамі Расіі. Найбольш актыўна з Прыбалтыйскімі краінамі, Украінай, Расіяй, Польшчай. З адкрыццём у наступным годзе беларускай часткі Аўгустоўскага канала магчымасцей для развіцця турызму, у тым ліку сельскага, стане намнога больш. Канал аб'яднае рэкі Вісла і Нёман, па іх можна будзе падарожнічаць вакол паўночных краін Еўропы: з Германіі праз Польшчу, Беларусь і Літву ў Балтыйскае мора. А для таго, каб Беларусь не стала краінай воднага транзіту, неабходна развіваць інфраструктуру, прапаноўваць новыя магчымасці знаёмства з краінай, што зараз і робіцца.

Кацярына НЕМАГАЙ.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ і
ГА "Агра-і экатурызм".

Буйніцкія славутасці

Так здарылася, што ў Магілёў я трапіла ўпершыню. І закахалася ў гэты горад. Прыгожыя краіны, якім прыдаюць своеасаблівае ўзвышшы і пагоркі, засаджаныя паркамі і скверамі. Цэнтр прыцягвае дыхтоўнымі дамамі, якія захаваўся яшчэ з дэрэвалюцыйных часоў. Дарэдажаныя, яны надаюць гораду асаблівую адметнасць. А паездка ў прыгарад Магілёва — вёску Буйнічы — надоўга захаваецца ў маім сэрцы. Падарожжа раю пачаць з Буй-

ніцкага поля, дзе можна змагаліся з ворагам у самыя першыя дні вайны саветскай салдаты. Гэты бой пакінуў глыбокія ўражанні ў Канстанціна Сіманаву, вядомага паэта, які ў пачатку вайны стаў ваенным карэспандэнтам. Гэта ўражанне было настолькі моцным, што стала асновай для напісання нарыса, а затым і рамана "Жывы і мёртвыя". Пасля смерці ён завяшчаў свой попел развейць на гэтым полі. Што і было зроблена без усялякай помпы самымі блізкімі людзьмі паэта — яго жонкай і сынам. У гэтым месцы цяпер мемарыял. Пабудавана невялікая капліца. На адкрытым полі, агароджаным ровам, стаяць зеніткі і нямецкі танк, які

не так даўно выцягнулі з ракі і паставілі на аглед. Пры ўваходзе ў мемарыял — валун з надпісам "Канстанцін Сіманаву".

Алдаўшы даніну памяці героям, можна перайсці на супрацьлеглы бок і трапіць у райскае месца, дзе цяжкія думкі пра вайну сцішыць прагулка па незвычайнаму заасадку. Такого другога па ўсёй Беларусі няма. У вялікіх вальерах гуляюць зверы, што водзяцца ў беларускім лясах, — кабаны, лосі, мядзведзі, воўк, алень, ёсць нават рысь і іншыя. У меншых клетках жывуць рэдкія птушкі, якія сустракаюцца ў балотах і лясах. Экскурсію па заасадку праводзіў чалавек, улюблёны ў прыроду, кожную жывёліну ён называў па імені, раскажыў пра характар і звычкі.

Знаёмства з жывёльным светам — гэта толькі частка таго, што тут можна ўбачыць. Выкарыстоўваючы прыродны ландшафт, тут абста-

лявана маляўнічая алея. А з агляднай пляцоўкі можна назіраць за лясамі і аленямі, што гуляюць унізе на свабоднай тэрыторыі. "Хутка мы пабудуем тут падвесную дарогу, — марыць Георгій Мікалаевіч Малиноўскі (здымак 2), дырэктар дзяржаўнага прафесійнага агралесатэхнічнага каледжа імя К. Арлоўскага, — і тады можна будзе спусціцца па ёй прама да фальварка".

Так, уся гэта прыгажосць знаходзіцца на тэрыторыі прафесійнага агралесатэхнічнага каледжа, дзе дзякуючы энтузіязму яе дырэктара, заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь, чалавека аднаго сваёй справе, так шмат зроблена. Тут вучацца будучыя егеры. Не толькі тэарэтычна, а і на справе навучэнцы праходзяць навуку беражлівых адносін да прыроды, вучацца даглядаць жывёл. Тут усё зроблена іх рукамі пад чу-

лым кіраўніцтвам Георгія Мікалаевіча.

А фальварак (здымак 4), пра які ўпамінуў Георгій Мікалаевіч, знаходзіцца недалёка ад тэрыторыі каледжа. Паблізу — круціць колы млын. У фальварку знаходзіцца рэстаран, невялікая гасцініца, пабуда-

вана фальклорная вёска. У некалькіх драўляных дамах — выставы рамёстваў: ткацтва, саломі-і лозапляцення. Тут яшчэ будуюцца вялікі гульнявы гарадок для дзяцей. Усё зроблена з неверагодным густам і любоўю. Тут вы добра адпачнеце, і ўражанні доўга яшчэ будуць падпымцаць настрой.

Таццяна КУВАРЫНА.
ФОТА Міхаіла РЫБАКОВА.

Ігумен Нестар (Украіна):

"Без Боскай волі ўсё, што вы маеце, не магло б адбыцца"

Ігумен Нестар са Свята-Панцеляймонаўскага манастыра горада Адэсы (Украіна) — наш зямляк (у міру Юрый Шайкін) — нядаўна пабываў на Радзіме. Перад яго ад'ездам з ім сустрэлася наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

— Кіраўнік нацыянальна-культурнага аб'яднання "Беларусь" у Белград-Днястроўскім Лілія Цвяткова характарызуе вас як ушывовага чалавека, да якога звяртаецца шмат нашых землякоў ва Украіне па парады і дапамогу. Перш за ўсё хацелася б даведацца, адкуль вы родам і як даўно сталі манахам?
— Нарадзіўся ў Брэсце, скончыў там педагагічны інстытут. Так здарылася, што год настаўнічаў у Малдавіі, пераехаў у Адэсу, дзе доўга — 22 гады — займаўся выпраўленчай педагогікай у спецыяльнай школе для непаўналетніх злачынцаў. Быў намеснікам начальніка гэтай школы, калі вырашыў пайсці ў манастыр. Сам дайшоў да веры: у 35 гадоў хрысціўся, у 41 год стаў манахам.
— Трэба думаць, што зносіны з дзецьмі, якія сьпілі з правільнага шляху, паўплывалі на ваша рашэнне? Ці нешта іншае?
— Зносіны з гэтымі дзецьмі, якіх я вельмі любіў, і работу сваю вельмі любіў, не паўплывалі на маё рашэнне. Калі я стаў веруючым чалавекам, прывіваў дзецям веру: мы з імі маліліся, працавалі на аднаўленні будынкаў храмаў, хадзілі ў далёкія паломніцкія паходы, яны рэгулярна прыгашчаліся, спавядаліся. Пэўна, я так моцна аддаўся царкве, гэтай філасофіі, яе глыбіні і мудрасці, што праз нейкі час не змог займацца нічым іншым. Мне і зараз сумна, цяжка адрывацца на што-небудзь, што не тычыцца маёй працы ў манастыры.
— Пэўна, гэта быў покліч часу. Духоўнае адраджэнне 90-х гадоў, аднаўленне старых і будаўніцтва новых храмаў патрабавалі святшчэннікаў, якія прышлі ў царкву са свецкага жыцця, бо менавіта яны маглі дапамагчы іншым сваім прыкладам, сталі працаваць як духоўныя пастары новага пакалення. Раскажыце, калі ласка, пра ваш манастыр і сваю місію ў ім.
— Я насельнік Свята-Панцеляймонаўскага манастыра горада Адэсы. Але апошнія 7 гадоў знаходжуся ў камандзіроўцы ў Бесарабіі ў аддаленым маленькім жаўночным манастыры, куды пасланы для пастарскага служэння.
— Нягледзячы на тое, што вы знаходзіцеся далёка ад Беларусі, ведаю, што рэгулярна наведваеце Радзіму. Хто з вашых сваякоў жыве тут? Магчыма, засталіся сябры, аднадумцы?
— Кожныя два гады я бываю ў Брэсце, дзе жыве мама, якой ужо 84 гады. Жыве яна там са сваім старэйшым сынам — маім братам. Следам за мной стала веруючай, а брат не. Дарэчы, жонка мая таксама пайшла ў манастыр — зараз яна ў маскоўскім Новадзвявочым манастыры. Дзве на-

шы дачкі ўжо даўно самастойныя, маюць свае сем'і, веруючыя. Вера ў Бога наогул настолькі абстрае ўспрыняце ўсяго, што адбываецца ў свеце і ў тваім лёсе, што нараджае сапраўдную адказнасць. Веруючы чалавек — грамадзянін, які адчувае боль за лёс Радзімы, грамадства, блізкіх людзей, бо мы ведаем, што жыццё не канечнае, яно вечнае і прадоўжыцца ў Царстве нябесным. І для нас важна быць з Богам, а не там, дзе Бога няма.
Па прыездзе таксама сустракаюся з сябрамі. Ніхто з іх не стаў святшчэннікам, як я, або проста веруючым, мы дрэнна разумеем адзін аднаго, аднак гутаркі гэтыя даюць мне ўяўленне пра Беларусь сённяшняю. Заўсёды, калі прыязджаю, адпачываю ў Белавежскай пушчы. На гэты раз таксама пабываў там. Як Евангелле адкрывае глыбіню духоўнага стану чалавека, праўду, мудры сэнс, так жывыя зносіны з прыродай у Белавежскай пушчы даюць мне магчымасць зразумець сябе, сваё месца ў жыцці, змірыцца перад веліччу прыроды. Калі падыходзіш да дуба, якому 600 гадоў, то разумеш, якая ты маленькая кропелька ў акіяне прыроды, а ён, такі велічны, мудры і сціплы, што ты з усімі сваімі прэтэнзіямі, ганарлівасцю, фанабэрыяй — нішто ў параўнанні з ім. Лесу, які жыве сваім жыццём, ты зусім не патрэбны. І яму, мудраму і вопытнаму, трэба задаваць пытанні, якія цябе хваляюць, і атрымліваць на іх адказы. Мы так прывыклі думаць, што мы першапрычына ўсяго на зямлі, што нам трэба ўсюды пабываць, на ўсё паўздзейнічаць! І не задумваемся пра тое, што гэта не так. А гэты рэліктавы лес прымушае цябе зразумець, што не ты, а гэты лес з'яўляецца тым патрэбным і вечным, што ўвасобіла Божа ідэя. Гэта трэба ведаць, пра гэта трэба думаць — і пушча дае такую магчымасць. Я прывожу туды сваіх дзяцей, каб яны прывыкалі думаць там пра вечнае, не кажу ўжо пра тое, як аднаўляецца здароўе ў гэтых мясцінах. Гэта была адна з мэт майго прыезду — адпачынак, аднаўленне сіл у пушчы.
Другая мэта — даручэнне маіх сяброў, святшчэннікаў, маіх знаёмых наведваць Беларусь і зразумець, што тут адбываецца. Мы не маем глыбокай, сур'ёзнай інфармацыі пра Беларусь. Між тым яна становіцца для нас краінай-легендай, краінай надзеі і мары. Як калі Амерыка была для людзей краінай надзеі, так зараз для нас Беларусь — прыклад эканамічнага развіцця і стабільнасці. Гэта краіна, якая мае глыбока паважанага народа лідэра, які ўвасабляе інтэрасы свайго народа. Якая Беларусь зараз — я павінен быў убачыць на свае вочы і сэрцам

зразумець людзей, якія тут жывуць, убачыць, як яны жывуць.
Дзе б я ні быў, гутарыў з людзьмі розных сацыяльных слаёў, знаёмымі і незнаёмымі, і склаў сваё меркаванне. Увесь час параўноўваў наша жыццё ва Украіне і тое, што бачыў тут. Ваша царква адзіная, сплочаная, падтрымліваецца дзяржавай. А ў нас шмат расколаў, якія праходзяць праз сэрца царквы, гэта вельмі балюча. Некаму патрэбны гэтыя расколы, яны аслабляюць адзінства грамадства, яго духоўную еднасць. Царква моцная адзінствам, у нас яго няма. Скаргі нашы нікім не разглядаюцца, і гэта дадае яшчэ больш горыч.
— Ці сустракаліся вы з братамі па веры ў Беларусі?
— У цэрквах на Брэстчыне бываў, сустракаўся са святшчэннікамі і з веруючымі. У Мінску пазнаёміўся ў гэты прыезд з незвычайным чалавекам — айцом Фёдарам, які стварыў такі цуд — Дом Міласэрнасці! Гэты Дом Міласэрнасці дае самае дакладнае ўяўленне пра новую місію Беларусі, пра новую місію Мінска. Гэта цуд Божай любові да людзей, які ён дараваў вам. Сам сабой гэты дом узнікнуць не мог, не ў чалавечых сілах стварыць такі цуд. Калі мне прапанаваў наведваць яго, я не хацеў, бо мясцін з такой назвай шмат. А калі ўбачыў — майму здзіўленню і душэўнаму ўзрушэнню не было межаў. Я ў захвапленні! Гэта зусім не тое, пра што можна было падумаць. Самае моцнае ўражанне ад Беларусі — Дом Міласэрнасці ў Мінску і айцец Фёдар, які выклікае ў мяне захвапленне і глыбокую павагу.
— Паколькі вы так высока ацэньваеце Дом Міласэрнасці, то можна думаць, што займаецеся нечым падобным?
— Сапраўды, у сваім манастыры я займаюся нечым падобным. Кожны дзень я праводжу малебны аб пазбаўленні ад хвароб. Прыязджаюць людзі і атрымліваюць вылячэнне па малітве, па міласці Божай. Вылячэнне, гутаркі, пропаведзі... Па 10 гадзін штодзённа без выхадных займаюся гэтым. Гэта манаства. І я ўдзячны Богу, што ён даў мне такую магчымасць і здольнасць дапамагчы людзям, удзельнічаць у іх лёсе. Прыязджае па 20 і 50 чалавек як мінімум, бывае па 100 і больш чалавек. Гэта цуд

Божа — вылячэнне адбываецца, адбываецца змена лёсаў, таму людзі і прыязджаюць. Я малюся разам з нядужымі, чытаю малебен аб пазбаўленні ад немачы — звычайная праца святшчэнніка.
— З якім настроем вы вяртаецеся з Радзімы да сваёй штодзённай працы?
— Самае галоўнае — я ні ў чым не расчараваўся. Мне стала зразумела, што адбываецца ў Беларусі, ёсць што расказаць па прыездзе. Галоўнае мае ўражанне, высьнова, да якой я прыйшоў: так, як тут, павінна было стаць пасля распаду СССР усюды. Адзінае месца, дзе ўсё было зроблена правільна, граматна. Была знішчана недарэчная балышавіцкая ідэалогія, наладжана нармальна эканамічная дзейнасць, дзяржава абараняе правы сваіх грамадзян. Для таго, каб гэта адбылося, спатрэбіўся подзвіг Прэзідэнта Беларусі, які супрацьстаяць ціску знешніх сіл. Нам здалёк яго асоба відаць лепш, як вам. Без Боскай волі ўсё тое, што вы маеце, не магло б адбыцца.
Па прыездзе да мяне з'едуцца святшчэннікі, і я перадам ім усе свае ўражанні. Гэта людзі, з якімі я сябрую, якіх паважаю. У мяне ёсць духоўнікі, якім я спавядаюся, цяно іх меркаванне. Раскажу ўсім пра сустрэчы ў Брэсце, пра наведванне Хатыні. Мой бацька праішоў усю вайну, узнагароджаны 4 ордэнамі, медалямі. Скончыў вайну маёрам. Меў самую вялікую колькасць узнагарод сярод ветэранаў Брэсцкай вобласці. Выкладаў філасофію ў педінстытуце, памёр у 78 гадоў.
Манаства — гэта вельмі цяжкая потная праца без надзеі на ўдзячнасць людзей. Але манах заўсёды адчувае прысутнасць Божай рукі, што немагчыма ў міру. Манах заўсёды спадзяецца на Бога і атрымлівае ад яго дапамогу і падтрымку.
— Дзякую вам за гутарку і зычу спаўнення ўсіх планаў і надзей. Дай Бог добрага здароўя і доўгія гады жыцця вам і вашым блізкім. І каб тая дарога, якая вядзе вас да іх, заўсёды атаясамлівалася з вобразам Беларусі, дзе вашы карані і дзе вы набылі тую якасць характару і душы, якія дапамагаюць вам у вашай дзейнасці.
— Рагуй вас Бог!
НА ЗДЫМКУ: Ігумен Нестар і Лілія ЦВЯТКОВА.

Кнігарня
Аб праваслаўі за акіянам

У Злучаных Штатах Амерыкі сёлета выйшла дакументальна-лірычная кніга "Гісторыя пабудовы беларускае царквы імя св. Еўфрасіньні Полацкай у Саўт Рывэры, Нью-Джэрзі" Віталія Цярціцкага.
З-за наяўнасці пратаколаў, перадрукаваных газетных артыкулаў, афіцыйных прамой, вялікай колькасці прывішчаў, дат, звестак, якія вымяраюцца акрамі і дэлярамі, "Гісторыя", прынамсі яе першая частка, вельмі нагадвае справаздачу. Але не бярыце яе ў рукі, каб познім вечарам выклікаць сон. Не атрымаецца. Бо і справаздачы бываюць цікавымі, калі яны напісаны жывой і каларытнай мовай, прытым сакавітай беларускай.
Разважанні Віталія Цярціцкага прастыя. Гэта шчырае апавяданне пра тое, як суполка беларусаў сваімі сіламі будавала праваслаўную царкву ў амерыканскім горадзе Саўт-Рыверы, колькі перашкод яны талакой перамаглі.
Дзеля больш дакладнага апісання абставін, як піша В. Цярціцкі ў сваёй прадмове, у кнізе цалкам выкарыстана справаздача спадара Уладзіміра Брылеўскага. Хоць яна напісана даўно, актуальнасці не страціла, з'яўляецца гарманічнай часткай зборніка.
Увогуле кнігу можна ўмоўна падзяліць на тры часткі. Першая, самая вялікая і значная, з'яўляецца вельмі падрабязнай храналагіяй пабудовы царквы імя св. Еўфрасіньні Полацкай. Храналагіяй падлікаў, хваляванняў і радасці ад атрыманых вынікаў. Здзівілі мяне тыя практычнасць і эканомнасць, уласцівыя амерыканскаму менталітэту, з якімі будавалася царква, складаўся тэкст "Гісторыі". Але ёсць у ёй і найчысцейшыя беларускія матывы, напрыклад: "Ён (дыякан-майстар — М.Г.) старанна замяніў традыцыйны вінаград цароўнай

кветкай Беларусі — васьліком, адпаведна размешчаным па ўсім іконастасе". Мне тут адразу ўспомніліся "Слуцыя палясы" М. Багдановіча. Значыць, жыве Беларусь і ў далёкай Амерыцы.
Другая частка кнігі — лірычна-гумарыстычная. Паэма Міхася Кавыля "Царква" распавядае аб тым жа, аб чым гаворыцца ў першай частцы, але ў рыфму, з крытычнымі заўвагамі і смешнымі характарыстыкамі.
Напрыканцы змешчана гісторыя развіцця хрысціянства на беларускіх землях — каралеўская лекцыя для тых, хто нічэ гэтага не ведае або забыўся.
Што датычыцца знешняга афармлення, то трэба адзначыць, што вокладка кнігі прастая і сціпла (таму яе і не паўтараем). А вось унутры — столькі цікавых, самых розных фотаздымкаў, што дзіву даешся. А самае галоўнае — дакладна ўтвляеш усё будаўніцтва. Рэпрадуцыруем адзін з гэтых здымкаў, на якім — айцец протапастар Мікалай Лапіцкі (1907-1976) на фоне царквы, якую ён будаваў і асвяціў у 1972 годзе.
Трэба падзякаваць шануюнаму Віталію Цярціцкаму за грунтоўную, шчырую працу, якую ён надаваў у рэдакцыю, а беларусам прыхода Саўт-Рывера — пажадаць шчасця, святла і любові. Як кажаў Уладзімір Караткевіч, кожны носіць сваё неба з сабою. Хай жа беларускае неба будзе заўсёды з беларусамі, на якой зямлі яны ні жылі б.
Марына ГАБРЫЯНІК.

Алена БУЧЭЛЬ (Латвія, Даўгаўпілс):

Кланяюся парогу...

Як мы ўжо згадвалі, сёлета ў літаратурным конкурсе "Нашчадкі Скарыны", абвешчаным Міністэрствам інфармацыі Беларусі сумесна з газетай "Голас Радзімы", пераможцамі сярод беларусаў замежжа сталі нашы землякі Цімох Ліякумовіч з Чыкага, ЗША (у намінацыі "лепшы літаратурны твор"), тэлежурналістка Іна Снарская з Украіны (у намінацыі "лепшы пэтымны твор"), Марына Куцына з Даўгаўпілса ("лепшае адвольнае сачыненне сярод школьнікаў"). Цімох Ліякумовіч прыехаць не змог і папрасіў, каб замест яго запрасілі аднаго з дзевяці лаўрэатаў конкурсу. Такім чынам, яго бонус скарысталася Алена Бучэль — магістрантка Даўгаўпілскага ўніверсітэта (Латвія). Яна атрымала дыплом, пажаданні плёну ў навуковай дзейнасці і творчасці ад прафесара Адама Мальдзіса. Падчас знаходжання ў Мінску з ёй гутарыла наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

— Алена, мы добра ведаем вашу маму, Таццяну Бучэль, як актывістку беларускага руху ў Латвіі, лідэра даўгаўпілскіх беларусаў, і ўспрымаем вашы поспехі як заканамерны вынік яе дзейнасці, яе педагагічных здольнасцей. Не толькі сваіх дзяцей, але і многіх іншых яна выхавала беларусамі ў нядзельнай школе Беларускага культурна-асветнага цэнтра "Уздым" Даўгаўпілса. Нядаўна таварыства адзначыла сваё 10-годдзе, і поспехі маладога пакалення — яшчэ адна яркая старонка ў яго гісторыі, надзея на будучыню. Такім чынам, мы хапелі б пазнаёміцца бліжэй з вамі і вашай сям'ёй. Як вы лічыце, хто больш за іншых паўплываў на ваш лёс, дзякуючы каму маеце такія поспехі?

— Безумоўна, асоба маёй мамы для мяне заўсёды прыклад. Але тое, што я пачуваю сябе беларускай, у многім сфарміравалася дзякуючы таму, што большасць нашых сваякоў жыве ў Беларусі. Тату размеркавалі на работу ў Даўгаўпілс, і за ім паехала мама. Так мы аказаліся ў Латвіі. Я нарадзілася ў Даўгаўпілсе. А што цікава, і гэта звязвае мяне цесна з Беларуссю, мама і тата вучыліся ў адной школе ў вёсцы Германавічы Шаркаўшчынскага раёна Віцебскай вобласці. Тата родам з гэтай вёскай, а мама — з Дзікава, за чатыры кіламетры ад яе.

У Дзікава, у бабулі Каці (Кацярыны Піліпаўны Фёдаравай) звычайна збіраецца ўся сям'я, усе пя-

цёра дзяцей з унукамі прыязджаюць заўсёды да яе з Шаркаўшчыны, Полацка, Латвіі, Санкт-Пецярбурга. У хату, якую пабудавалі дзядуля. Такія сустрэчы са сваякамі для мяне шмат значаць. І ўсё беларускае ўва мне — таксама, я лічу, ад яе. Яна ўсё жыццё працавала цялятніцай на ферме — такая тыповая беларуска, моцная духам. Лічу, што любоў да Беларусі і ўсё, што прывяло мяне сюды, у Мінск, на гэты конкурс, звязана ў першую чаргу з маёй бабуляй Кацяй.

— Яна прахляе сябе чым-небудзь у творчасці?

— Вышывае, вырабляе прыгожыя дыванкі. Не спявае, больш расказвае пра жыццё. А вось другая мая бабуля Надзя (Надзья Сцяпанавна Бучэль), татава мама, спявала, танцавала, вышывала. На жаль, яна памерла ў 2001 годзе. І застаўся яе дом. Ведаеце, калі быў з'езд беларусаў Латвіі сёлета, і ў Рыгу прыязджаў кампазітар Ігар Лучанок са спеваком Іванам Краснадубскім, яны выконвалі песню "Бацькоўская хата" — усе ў зале плакалі, бо ў многіх беларусаў Латвіі засталіся на Бацькаўшчыне пустыя бацькоўскія хаты, куды яны часам прыязджаюць. Нехта хацеў бы вярнуцца і там жыць, але столькі з гэтым праблем! І мы прыязджаем у бабуліну хату, кланяемся парогу, бо ніхто не выходзіць нам на сустрэчу...

— Ездзіце туды адпачываць летам?

— Ездзім у першую чаргу працаваць, бо застаўся агарод. 120 кі-

ламетраў ад нас да Германавічаў. У бацькоў ёсць машына, і раз у месяц мы ездзім абавязкова. Бывае і часцей. Ва ўсіх у нас ёсць гадавая віза.

— Дарагавата мець лецішча за мяжой, ці не так?

— Дорага. Але як кінуць гэту хату і зямлю, якую апрацоўвалі дзядуля з бабуляй? Не можам мы прадаць іхнюю сядзібу, яна нам дарагая, даражэй за ўсе матэрыяльныя выдаткі. Гэта памяць продкаў. Пакуль ёсць сілы ў бацькоў, яны гэтую зямлю будуць апрацоўваць, а я буду дапамагаць. Усё, што там сею (жыта, пшаніцу), сабраўшы ўраджай, вязём да бабулі Каці. І ёй дапамагаем бульбу пададзіць, выкапаць. Яна трымае сваю гаспадарку. Каровы ўжо няма — цяжка яе даглядаць бабулі ў 74 гады. А свіней гадуе, курак трымае. Зерне, камбікорм патрэбны.

— Гэта добра, што вы так ёй дапамагаеце. І ёй, і вам самім гэта патрэбна. А цяпер давайце пагутарым пра творчасць. Наколькі ёсць патрэба пісаць па-беларуску?

— Не скажу, што ў мяне ёсць патрэба пісаць кожны дзень. Не столькі патрэба, колькі час на гэта. У асноўным, калі хочацца выказаць свае пачуцці, тады пішу. З 8 класа пісала вершы па-руску, потым у беларускай школе, дзякуючы Станіславу Валодзьку, які выяўляў нашы творчыя здольнасці, пачала пісаць па-беларуску. Яшчэ паэт Гузік нам дапамагаў, праводзіў заняткі з намі. У каго атрымлівалася лепш, у каго горш,

але спрабавалі ўсе. Арганізатарам гэтага была мая мама. Конкурсы арганізоўвала, рэдагавала нашы работы. Кожныя паўгода — новы конкурс. І пра беларускую кухню пісалі, і пра гісторыю, сувязі Латвіі і Беларусі ў культуры... Былі конкурсы, прысвечаныя знакамітым людзям Беларусі — ад Ефрасінні Полацкай, Францішка Скарыны да Марка Шагала і сучасных пісьменнікаў. Асабліва на мяне паўплывала тэма "Радавод". Мы разам з мамай шукалі свае карані, дакапаліся да пятага калена. Бабуля Надзя расказвала пра свайго прадзеда, бабуля Каця таксама расказвала шмат. Так мы склалі свой радавод. Праз веданне сваіх каранёў узнікае і патрэба ведаць беларускую мову.

— Якія ўражанні засталіся ад Дня беларускага пісьменства ў Камянцы, дзе ўшаноўвалі пераможцаў конкурсу, ад сустрэч у Мінску?

— У Камянцы ва ўсіх быў святочны, прыўзняты настрой. І гэта перадавалася нам. Этапы і традыцыі пісьменства на Беларусі былі паказаны ў тэатральнай дзеі. І, ве-

даеце, так хацелася апрануцца ў нацыянальны строй, як удзельніцы гэтага прадстаўлення. Вельмі шкадавала, што не ўзяла з сабой з Даўгаўпілса нацыянальны касцюм. Апрагнула б і хадзіла ў ім. Ніхто б і не здагадаўся, што я з Латвіі...

Ведала, што маці чакае майго апаведу пра паездку, то пастаралася зрабіць шмат фотаздымкаў і ў Камянцы, і ў Мінску, каб было што паказаць дома.

— Магчыма, уражанні, пра якія будзе нагадваць гэтыя фатаграфіі, стануць штуршком да напісання новых твораў пра Беларусь. Зычу вам, Алена, далейшых творчых поспехаў. І да новых сустрэч!

АД РЭДАКЦЫІ: вярнуўшыся ў Даўгаўпілс, Алена Бучэль разам з Марынай Куцынай выступалі перад студэнтамі Даўгаўпілскага ўніверсітэта, вучнямі 6-й школы імя Яна Райніса і навучэнцамі нядзельнай школы з расказамаі пра сваю паездку ў Беларусь. Некаторыя з фатаграфій, зробленых у Камянцы і Мінску, яны даслалі ў рэдакцыю.

НА ЗДЫМКУ: Алена БУЧЭЛЬ (злева) у Камянцы.

Пераможцаў конкурсу ўразілі Камянец і "Беларусь-TV"

Зразумела, галоўнай падзеяй для нашых гасцей — пераможцаў конкурсу — быў удзел у Дні беларускага пісьменства ў Камянцы, дзе яны атрымалі ўзнагароды. Але і астатнія два дні, якія гасцявалі ў сталіцы, былі насычаны разнастайнымі падзеямі. У прыватнасці, яны наведалі Музей старажытнабеларускай культуры, які існуе як навуковы аддзел Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, затым Нацыянальны мастацкі музей і музей "Беларусы ў свеце", дзе экскурсію вёў Адам Мальдзіс, далі інтэрв'ю для радыёстанцыі "Беларусь", якая вяртаецца на замежжа, сустрэліся з галоўным рэдактарам — пазтам-палачанінам Навумам Гальпяровічам, які падараваў усім сваю кнігу вершаў.

Экскурсіі на Беларускае радыё, а асабліва — на Беларускае тэлебачанне, дзе адбылася сустрэча з кіраўніцтвам міжнароднага тэлеканала "Беларусь-TV", усіх вельмі ўразілі: суперновая тэхніка, якой няма ні ў адной з краін СНД і якой валодаюць яшчэ толькі тры краіны Еўропы! Сістэма вяртання тэлеканала пабудавана на бястужкавай тэхналогіі падрыхтоўкі і выдачы праграм у эфір з выкарыстаннем аўтаматызаванага лічбавага архіва. Падрыхтоўка

эфіру, мантаж, азучванне і выдача ў эфір адбываюцца ў электронным выглядзе з дапамогай камп'ютэрнай тэхнікі, спецыялізаванага тэлевізійнага абсталявання і праграмага забеспячэння ад вядучых сусветных вытворцаў. У наступным годзе ўсе каналы Беларускага тэлебачання прыойдуць на новую сістэму.

Міжнародны спадарожнік канал "Беларусь-TV" дае поўную інфармацыю пра нашу краіну, вяртае 17 гадзін у суткі на беларускай і рускай мовах, а таксама ў прамым эфіры ў сетцы Інтэрнэта. Расказ генеральнага прадзюсера гэтага тэлеканала Віктара Маючага дапоўнілі супрацоўнікі маркетынгавага аддзела, а тэхніку нашы канкурсанты маглі пабачыць на свае вочы ў рабоце. Асабліва гэта было цікава Іне Снарскай як тэлежурналісткай і апэратару Палтаўскага тэлебачання Максіму Крывашэву. Яны здымалі падчас свайго прыезду сюжэты для цыкла "Пра Беларусь — з любоўю" і прывезлі ад сваёй кампаніі "Лтава" прапановы аб супрацоўніцтве з Белтэлерадыёкампаніяй.

Дарэчы, Максім мае беларускія карані: яго мама Любоў Андрэеўна — беларуска, і ён 4 гады жыў у цэнтры Мінска на вуліцы Леніна. З цікавасцю

ўспрыняў гэтую паездку і адшукаў у горадзе знаёмыя мясціны, быў у захапленні ад тых змен, якія адбыліся ў сталіцы.

Памятнай сталася сустрэча з мастаком, скульптарам і пазтам Алесем Шатэрнікам у яго майстэрні, дзе адбылася доўгая і цікавая гутарка. З захапленнем аглядалі нашы госці жывапісныя работы апошніх гадоў, на якіх — цудоўныя краявіды Беларусі. Пейзажы наваколляў вёскі Вайшкуні (там у Алеса Шатэрніка лецішча) напоўнены сонечным цяплом і любоўю мастака да сваёй Радзімы, замілаванасцю непайторнай красой Паазер'я.

Алесь Сяргеєвіч — цудоўны расказчык, яго вельмі цікава слухаць. Згодна народнай легендзе, якую ён пераказаў, Беларусь утварылася з трох стыхій — вады, зямлі і агню. І ўсё гэта прысутнічае ў жывапісе Шатэрніка, складае аснову яго філасофскага асэнсавання жыцця. Прачытаўшы сярод іншых верш "Сонцакрыж", Аляксандр Сяргеєвіч выказаў сваё меркаванне пра тое, што яго бачанне свету, людзей і Бацькаўшчыны дадзена яму Богам праз бацькоў, праз іх дні нараджэння, ён у гэтым перакананы. Маці нарадзілася 26 снежня, на Каляды, у час зімовага сонцастання, а бацька — на вес-

навое раўнадзенства, 21 сакавіка. Сонца і крыж у яго творчасці прысутнічаюць як сімвалы вечнага жыцця. Скончыла свой жыццёвы шлях маці на Спаса. З таго часу і Спаса, і яблыккі (маці да Спаса яблыкаў ніколі не ела) тужлівым сумам гучаць у яго жывапісных палотнах і ў вершах. Бацька быў вайсковым доктарам, вызваляў Прагу ў 1944-м. У год 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне ўсё, што з ім звязана, успамінаецца асабліва востра. Першы ў жыцці малюнак — гэта бацькоўскі партрэт з фатаграфіі, зробленай у 1945 годзе на фоне замка князёў Астрожскіх у Дубна Ровенскай вобласці, — там быў шпіталь, у якім бацька працаваў. Праз шмат гадоў яму прывезлі сучасную фатаграфію гэтага замка, і ён, як нейкае адкрыццё, заўважыў тады крыжы на вокнах, якія ўспрымае як сімвал пакуты і збаўлення. Яны таксама звязаны з вобразам бацькі, які застаўся ў памяці.

Алесь Шатэрнік доўга дзяліўся ўспамінамі, чытаў свае вершы і частаваў яблыкамі са свайго саду — гэта было так папросту, па-зямному і так узвышана, сімвалічна. Іна і Максім засялі тут сюжэт для сваёй тэлеперадачы. Творчая майстэрня мастака і скульптара, яго творы і яго

воблік, спадзяёмся, на доўга застануцца ў памяці нашых гасцей — пераможцаў конкурсу "Нашчадкі Скарыны".

Не магу не адзначыць з удзячнасцю гаспадыню кавярні "Сыты тата" Марыю Пярчан. Тут так утульна, так незвычайны інтэр'ер, і менавіта тут смачна і гасцінна частавалі нашых гасцей!

А на завяршэнне праграмы ўсе яны пабывалі на адкрыцці новага тэатральнага сезона ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай тэатры імя Янкі Купалы, які ў гэтым годзе адзначаць свой юбілей — 85 гадоў з часу стварэння. Як заўсёды, сезон пачаўся са спектакля "Паўлінка".

Паколькі Іна Снарская і Максім Крывашэў засталіся ў Беларусі яшчэ на чатыры дні, яны наведалі Музей драўлянай архітэктуры і побыту, заснялі фільм пра Рыгора Барадуліна і пабывалі на яго роднай Ушачыне. У беларускай гімназіі № 23, у Доме дружбы адбылася прэзентацыя кнігі Іны "Кветка Гарынь". Прайшлі гэтыя творчыя сустрэчы ў цёплай сяброўскай атмасферы, якая раскрыла сэрца паэтка, яе лёс і творчасць яшчэ мноствам яркіх бакоў, пакінуўшы лёгкі і светлы сум расстання.

Алесь ШУР.

Асабістае

Падарожны дыпціх

Што такое маё падарожжа? Гэта паездкі з Кішынева, а зараз і з Адэсы дадому, да маці ў вёску. Калі вяртаюся, ведаю, што праз нейкі час зноў паеду туды. Няхай гэта будзе праз год. Але гэта працяг майго падарожжа. Выбіраю розныя поры года, каб пабачыць і адчуць усю прыгажосць прыроды роднага краю.

Так атрымліваецца, што прыязджаю дамоў уначы. Хоць і позні час, а маці заўсёды ўсяго нагатуе. Дый калі ляжаш спаць, адразу не заснеш. Тым больш трэба пасядзець пагаварыць.

Ноч. На небе поўны месяц. Пера світаць, але яшчэ шмат зорак на небе і вельмі росна. Стаіш зачараваны. Поўная цішыня. Чутна, як упаў і пакаціўся яблык. Доўга не можаш заснуць у такую ноч.

Калі прачынаешся раніцай, уражанне такое, быццам ты трапіў у нейкую чарадзейную краіну. Сад, агарод, кветкі, рака, вёска, дзе хаты схаваліся пад яблынямі, — гэта зямны рай.

І ў выяўленчым мастацтве больш за ўсё прываблівае пейзаж. Ён зразумелы, больш даступны. Пейзаж вакол чалавека. Гэта тое, што ён заўсёды бачыць, ці тое, што згубіў, што засталася недзе далёка. Усё мяняецца, а поры года не. Як ішлі, так і будуць ісці адна за другой.

Што, здавалася б, прыгожага ў восені? Не ў той, залатой, барвовай, а калі амаль усе лісточкі зляцелі. Трава нейкая шэрая. Астраўкамі стаяць жоўтыя мяцёлкі. Відаль астаткі зялёнай травы. Але недзе на бярозках, якія прытуліліся бліжэй да лесу, на вяршынях засталіся жоўтыя лісточкі. Яны ўпрыгожваюць стройныя, танючкія белыя бярозкі. Гэта як прыгожая жанчына, якая выдзяляецца сярод астатніх. На якую раз за разам паглядаеш.

Улюбёнасць і каханне — блізкія пачуцці, але вельмі розныя. Шэрае звычайна авалодвае табою ў маладосці. Дзяўчына, у якую ўпершыню закахайся, застаецца ў душы назаўсёды. Зусім другое ў сталым узросце: ёсць з чым параўнаць, ёсць жыццёвы вопыт, ёсць звычкі, ад якіх не хочаш збаўляцца. Дый ці трэба мяняць той павольны жыццёвы рух, які складаўся гадамі?

У пачатку лістапада ноч такая месячная, што, калі глядзіш у акно, здаецца — выпаў снег. Вялікая Мядзведзіца павярнула свой коўш ўверх і стаіць вертыкальна. Зоркі пераліваюцца, быццам не могуць утрымацца на месцы. Неба жыве, змяшчаецца крыху ўбок, зіхаціць рубінамі, крышталямі. Вось яна — адкрытая шкатулка з каштоўнасцямі.

Уваходзіш у цёплую хату, лажышся, каб яшчэ паспаць і паспець убачыць усход сонца. Усміхаешся. Уражанне такое, быццам ты дакрануўся да нейкай загадкі. Толькі ты і ніхто іншы.

У юнацтве з горада да сваякоў прыязджала дзяўчына. Мы з сябрам, убачыўшы яе, адразу закахаліся. Кожны вечар праводзілі дзяўчыну дахаты. Сядзелі на лаўцы амаль да раніцы. І ніхто першым не мог адступіцца. А потым гэта неяк само прайшло...

Над крутым берагам ракі, за

пажоўклымі дрэвамі павольна рухаюцца хмары. Здаецца — гэта паўзуць велізарныя фантастычныя жывёліны, і толькі бачны іх белыя спіны.

Калі кахаеш, здаецца не ідзеш, а ногі самі ляцяць над зямлёй. Няма ніякіх перашкод. Ніхто не можа табе зрабіць благодзе. А калі і зробіць, то гэта будзе такая дробязь у параўнанні толькі з адной хвілінай, калі ты побач з каханай.

Ляжыць снег, але нейкі танючкі. Дзе-нідзе відаць чорныя плямы зямлі. Здаецца, нейкі велікан прайшоў і пакінуў свае сляды. А ўверсе чорнае неба засыпана зоркамі. Млечны шлях такі густы, што здаецца, зоркі зачэпіліся адна за адну. Стаіш у садзе, крывыя галіны старых яблынь абсыпаны гірляндамі зорак. Сапраўднае свята для таго, хто гэта назірае.

Нейкі час не бачышся з каханая — доўга нельга адарвацца адзін ад аднаго, хвалюе кожны дотык да каханага цела, адчуванне яго паху, валасы, якія разляцеліся вакол твара і якія выразна адцяляюць белую тонкую шпыю.

Калі подых паўднёвай гарачыні застаецца далёка, і бачыш за вокнамі вагона хмары, якія плывуць нізка над зямлёй, дождж, які робіць прыгожы прадаўгавата-абстрактны малюнак на вокнах, адчуваеш спакой, што дае табе дарога. У маім купэ маладая пара, якая была на Чорным моры. Гэта іх вясельнае падарожжа. Высокі хлопец са светлымі кучаравымі валасамі нагадвае "Давіда" Мікеланджэла. Дзяўчына ніжэйшая за яго, хоць даволі рослая. Цёмныя валасы лажацца на плечы. Прыгожыя ногі, выразны стан, на якім увесь час трымае руку малады. Іх аб'ядноўвае маладосць, жаданне адзін аднаго. Гэта падывае мой настрой. Едзеца лёгка.

Прыгажосць жанчыны, улюбёнасць у яе — усё роўна, што зачараванасць краявідам. Апануе сум, калі ўбачыш рудое лісце восені. Дачакаўшыся вясны, залюбуешся першымі зялёнымі лісточкамі. Гэта тое, што ўразаецца ў памяць і заўсёды з табой. Гады ідуць, а настрой застаецца. Як і ў каханні, можа нешта затухне, а потым зноў разгарыцца.

На лузе росна. З ранку да ўсходу сонца неба шэрае. Але адчуваецца — сёння дажджу не будзе. Раса бліжэй да сонейку, якое выглянула пазней, чым заўсёды. Падуў ветрык, які адгоніць

камароў, мошак і аваднёў. Цішыня неверагодная. Але чуваць, як певень пракрычаў далёка ў вёсцы. Кнігаўка падасць голас ля ракі, а то ішпакі прыляцяць да статка і чуваць, як іх крылы рэжучь паветра.

Кветкі, вершы, дзённікі, лісты — усё каханай. Колькі бяссоннага часу, мар, планаў у галаве, калі думаеш пра тую, якую кахаеш, ці якая нават і не ведае аб тым, што яна табе падабаецца.

Мой цягнік адышоў з Мінска ў поўдзень. На вуліцы неверагодная гарачыня. Прамільгнула згарэўшае балота. Бусел, які сядзіць на слупе. Поле жыта, пажоўкляя трава. Худенька ляжыць вагоны. Ля акна сядзіць дзяўчына са светлымі валасамі. Вялікія блакітныя вочы, цёмныя выразныя бровы, што зберагаюць меру да поўных вуснаў. І нос, які імкнецца да курносасці, спыніўся ў свой час, каб быць прывабным і не парушыць агульнай гармоніі. Час ад часу паглядаю на дзяўчыну. Прыемна разглядаць маладосць у прывабным целе.

Неба блакітнае-блакітнае. Аблокі, выстраіўшыся ў рад, апускаюцца ў перспектыву да гарызонту. Сонца бліжэй да заходу цёплым колерам фарбуе наваколле. Густыя загадкавыя цені лажацца ў лесе. А невялічкі луг, на якім пасвіцца статак кароў, надае рамантычна-лірычны настрой.

Праходзіць дзень, два, а здаецца, прайшла вечнасць. Жаданне адно — як мага хутчэй убачыць каханую. Яе ўсмешку, позірк, бляск у вачах, паварот галавы. Калі кахаеш, у дзяўчыне падбаецца ўсё. Няма нікога прыгажэй, чым яна. Толькі каханне можа штурхнуць на непаўторныя ўчынкі, як узнёслыя, так і благія.

Сярод ночы выйшаў з хаты. Ветрана, але на небе шмат зорак. Млечны шлях крыху змясціўся ўбок. Чырвоны месяц, які ўзыходзіць, разбіты галінамі дрэў, і здаецца, што далёка дагарае вуголле кастра. Зоркі зіхаціць бліжэй, далей, большыя, меншыя. Усё неба — гэта нейкая жывая істота. Як акіян, які амаль ніколі не бывае ціхім.

Для чаго сустракаюцца ў жыцці двое. Каб яшчэ нешта адкрыць у сваім жыцці, ці сустрэцца і размысліць? Калі абодва жаданыя адзін аднаму — нічога не можа быць лепш.

Цягнік пачаў падывацца на ўзвышша. З-за лесу, чапляючыся за верхавіны дрэў, разам з намі пачалі падывацца аблокі. Усё вышэй і вышэй. Было ўражанне, што нейкія дзівосныя горы з'явіліся за гарызонтам. З аднаго боку блакіт неба рэзаў вочы, з другога — неба было амаль чорным. Некуды далёка пайшла навалыніца. Толькі невялікія шэрыя аблокі відны на гэтым фоне. Вялікая панарама прастору адкрылася перад вачыма. Палі, невялікая рачулка, хаты, агароды, крывыя дарогі, цёмныя сосны выдзяляюцца востравам на гэтай велічнай карціне. Травы, як мора, хвалямі спелюцца ля дарогі. Зямля і неба. Адчуванне вечнасці.

Гэта мая радзіма! Мая любоў! Мая Беларусь!

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА.

Расія, Комі

Паважанае рэдакцыя газеты "Голас Радзімы"! Мы, беларусы з Комі, заўсёды ўспрымаем "Голас Радзімы" як свежы глыток чыстай крынічнай вады з нашай гістарычнай радзімы, дакладнай інфармацыі аб падзеях на Беларусі, за што вам усім вялікае дзякуй. Мы стараемся прапагандаваць сваю любімую газету. Артыкулы аб справах нашай аўтаноміі, якія з'яўляюцца на старонках газеты, ксеракапіруем і раздаём актывістам ці тым землякам, што заходзяць на "агеньчык" у наш офіс. Усе яны таксама гавораць вам дзякуй! А колькі карыснага мы даведаліся з дакументальнага апавядання Шамякіна! Мы асабліва ўдзячныя за гэтую публікацыю. Карысных і цікавых матэрыялаў з газеты не пералічыць! Трэба пажыць за межамі роднай краіны хоць бы некалькі гадоў, каб зразумець каштоўнасць паведамленняў аб жыцці беларускага народа. Падабаецца, што вы друкуеце вершы і прозу. Заахвочвае яшчэ і тое, што частку матэрыялаў друкуеце на іншых мовах.

Дасылаю вершы нашых паэтаў. Гэта яшчэ адзін напрамак дзейнасці НКА. Будзем удзячны, калі некаторыя надрукуеце.

3 павагай, Мітрафан КУРАЧКІН.

Ніна ПУДЗІКАВА

ХАТЫНЬ

Памяти моей бабушки — Созанны Францевны Кадыш, сожженной фашистами в д. Петровщина (Беларусь) Я не была в Хатыни. Никогда. Не потому, что было недосуг... Я так боялась, если сердце вдруг Сорвется, чтоб умолкнуть навсегда. Я не была в Хатыни. Никогда. Не знаю, есть ли в списке деревень Та, о которой песен не сложили?... Или она исчезла, точно тень? Мои родные там когда-то жили... Всё в сорок третьем превратила в ад Тупая злоба вражеских солдат. И для меня война — рассказ о том, Как поджигали моей мамы дом, И что в сарае на краю села В огне погибла бабушка моя. Хоть я тогда на свете не жила, Я рядом с нею в этот миг была, Хватала воздух пересошим ртом, Кричала и молилась, а потом — смерти мгла... Я побывать в Хатыни не смогла.

Аляксей ІЕУЛЕЎ

И ТВОИ СЫНЫ, БЕЛАРУСЬ!

Может, выбелен взгляд морозом. Может, ветер рождает грусть. Но я знаю, здешним березам Снится дальняя Беларусь. Наша Парма темнее вроде... Дно озер — ледяная стынь... Но, как будто в Полесье, входит Солнце Севера в нашу синь.

Пусть снега у нас по полгода — Не их силу хвалить берусь. Есть среди северного народа И твои сыны, Беларусь! г. Сыктывкар

Зінаіда РАЛДВІГНА

ТЫ ЧАСТО СНИШЬСЯ МНЕ

Родная моя Беларусь, Любимая наша земля! Летая во снах, не боюсь - И вижу озера твои и поля.

И будто опять я девчонкой Босая бегу по росе. Сосед мой — курносый мальчонка Цветы рвать зовет на меже...

Мітрафан КУРАЧКІН

КРИЧЕВ

По-над Сожем-рекой, Там, где ива рукой Машет, в путь облака провожая, Затерялся в зеленых лугах Городак белорусского края.

Там метели зимой Нарушают покой, Май в садах белым пенится цветом. Поутру за рекой Солнца луч золотой Улыбается людям и лету.

Я там не был давно В своем доме родном,

Словья на заре не слышал, Росных трав и лугов Не видал, не топтал, Ароматов земли не вдыхал.

Очень много путей Было в жизни моей (Я дорог от людей не скрываю), Но нигде никогда не найдется родней Горodka белорусского края.

Іван ПЕХЦЕРАЎ

БЕЛАЯ РУСЬ И РОССИЯ

Дорогой, знакомой до боли, Иду, никуда не спешу И свежестью утра и поля, Как в детстве далеком, дышу. Дорога лучами обвита Иль золотом — не разберешь. Направо красуется жито, Налеву волнуется рожь. Как струны, натянуты стебли, Моей ожидают руки, И, в сердце надежду затеплив, Струят синий свет васильки. И трогаю в каплях росы я Колосья и небу молюсь... По левую руку — Россия, По правую — Белая Русь. Пресветлая роца налево, Направо — такой точно гай, В их кущах зеленых напевы Одни, словно утро и май. Среди этой солнечной сини Поют о любви соловьи... О, Белая Русь и Россия, Вы — мощные крылья мои! Я знаю: лишь вы, не иные, Мне дарите каждый полет, И чувствую я, как впервые, Простор ваших ясных высот.

Андрэй КАНЕЎ

БЕЛАРУСЬ, БЕЛАРУСЬ...

Там, где белые росы по травам раскинут печаль, Там, где кани губами вбирают росинки тумана, Там родная земля, там оставь полжизни не жаль... Там скончался отец, и пока что жива моя мама.

Я на Севере строил, женился и выкроил жизнь, Тут мой дом, и уже родились мои дети и внуки, А судьба так мотала по Северу — только держись, Непослушными стали когда-то неслабые руки.

Беларусь, Беларусь... Сنيшься мне по ночам в тишине, Будто еду домой по России, за окнами лето... А когда доберусь, знаю: снова привидится мне, Что бреду по перрону на Севере где-то...

Где родная земля, где оставь полжизни не жаль, Там, где родина, там, где откуда жива еще мама... Или там, где снега, и пока еще только февраль? Где-то кани губами вбирают росинки тумана...

www.BELARUS 21.BY

7 красавіка адбылося пад'ядзенне вынікаў III Беларускага конкурсу Інтэрнэт-рэсурсаў — "Інтэрнэт-прэмія" ТІВО-2005. Праект "Голас Радзімы" "Вітае Беларусь!" — Belarus21.by стаў залатым лаўрэатам.

Нацыянальная Інтэрнэт-прэмія

Газета

Голас Радзімы ў 52 краінах

Нацыя ва ўмовах глабалізацыі

У нумарах:

Беларусы ў свеце
Навіны з Беларусі
Карысна ведаць

Дзяржава і дзяспара
Нацыянальныя інтарэсы
Міжнароднае супрацоўніцтва
Эканамічная інтэграцыя

Гонар нацыі
Скарбонка традыцый
Кантакты і дыялогі
News in English

ГАЗЕТА, ЯКУЮ МОЖАШ ЧЫТАЦЬ І ТЫ!

Падпіска

ў Беларусі, Кыргызстане, Латвіі, Літве, Малдове, Расіі, Таджыкістане, Украіне.

63854
індывідуальная

638542
ведамасная

Адрас рэдакцыі:

Рэспубліка Беларусь
220005, г. Мінск,
пр. Незалежнасці, 44.
Тел.: 288-11-97;
факс: 288-17-82
e-mail: golas_radzimy@tut.by

Атрыманне за мяжой

Калі падпісацца няма магчымасці, атрыманне газеты можна аплаціць, даслаўшы ЧЭК на адрас рэдакцыі. Для краін Еўропы кошт падпіскі на год — 60 еўра, для ЗША, Канады, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 70 еўра.

Адрас у Інтэрнэце:

BELARUS21.BY

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2026 экз. Заказ 762. Падпісана да друку 22. 11. 2005 г. у 12.00.
Газета набрана і зварстана на рэдакцыйным настольна-выдавчым комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загародны завулак, 3).
Пацыў рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2005.

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56, 288 - 17 - 82 (ггп./факс).
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82. Email: golas_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>